

پوه د دنیا جی پری

رحمت شاه فراز

Ketabton.com

خوند - آند - پند

يوه دنيا خبري

خوند - اند - پند

ژباړه او ټولونه:

رحمت شاه فراز

د کتاب پښندنه:

د کتاب نوم:

يوه دنيا خبرې

ژباړه اورا ټولونه:

رحمت شاه (فراز)

کمپوز او پسون:

رحمت شاه (فراز)

شمېره:

0093 (0) 78 063 48 38

واټساپ:

0093 (0) 76 75 74 834

برېښنالیک:

rsfaraz4@gmail.com

لیکچر

- 6..... سریزه
- 7..... د ((سینوهه)) له کتاب څخه
- 15..... د ژوند راز
- 16..... غر
- 17..... بخیل
- 17..... مینه
- 18..... باد اولمر
- 19..... بازار او توپان
- 20..... د مورورغ
- 22..... د لټون فلسفه
- 23..... د وخت فلسفه
- 25..... وخت
- 30..... د خبرو فلسفه
- 34..... د ناروغی فلسفه
- 38..... د غم فلسفه

42	د ټوکر مجسمه
44	د واده ژوند
47	لېونی اوبه
48	لوړې ارادې
51	حضرت بايزيد بسطامي رح او يهودي راهب
60	د حضرت بايزيد بسطامي رح ځينې کيسې
64	د پيغمبر ص ځانگړنې
64	د عربو حريص
66	پر ماشوم امر کول
66	په عادي خبرو کې د قرآن کریم آيتونه
72	په لمانځه کې هېر شوی ځای ورياد شو
72	د اما ابو حنيفه خوب
73	د خدای قدرت
75	د ځينو صحابووله خوا ازاد شوي بنديان
75	ځيرکتيا
77	امام ابو حنيفه رح او يو اعرابي

سریزه

وخت په وخت، په بېلا بېلو کتابونو، انټرنیټي وېبپاڼو، مجلو او ورځپاڼو کې مې چې کوم څه لوستي، خوښ شوي مې دي او د پند او اند خبرې مې پکې تر سترگو شوې، نو هماغه وخت مې ژباړلي دي. دا کتاب د همداسې مقالو، کیسو او مطالبو یوه کوچنۍ ټولګه ده. د کتاب له دوو لیکنو ((د سینووه له کتاب څخه او د ژوند راز)) پرته نورې ټولې لیکنې، ژباړې دي. په پورتنیو دوو لیکنو کې ((د ژوند راز)) زما خپله لیکنه او ((د سینووه له کتاب څخه)) لیکنه بیا له همدې کتاب (سینووه) څخه کټ مټ را اخیستل شوې خبرې دي. کله به مې چې سینووه مطالعه کاوه، نو کومه خبره به مې چې ډېره خوښه شوه، په کتابچه کې به مې راسره ولیکله. وروسته مې بیا هغه ټولې خبرې کمپوز کړې او اوس دا دی ستاسې په وړاندې دي.

یوه یادونه چې ښه به وي بښنلیک یې وبولم دا ده چې دا لیکنې مې په بېلا بېلو وختونو کې ژباړلي او را ټولې کړې دي، له همدې کبله د ډېرې لیکنو ماخذونه رانه هېر او لا درکه شوي، چې په دې برخه کې له لوستونکي د بښنې په تمه یم. البته هغه ماخذونه چې د بیاکتنې پر مهال به مې ذهن ته راغلل، هغه مې همالته له لیکنو سره یو ځای یاد کړي.

دا کتاب کوم علمي کتاب نه دی او نه په دې موخه برابر شوی، بلکې ډېرې لیکنې یې تفریحي رنگ لري؛ خو ډاډه یم چې یوه لیکنه به هم داسې نه وي چې د فکر، پند او نصیحت یوه خبره و اشاره ونه لري.

په دې هیله چې د علمي سفر په جریان کې مو دا کوچنی کتابګی له داسې ذهني تفریح برخمن کړي چې څه نا څه علمي و فکري ګټه هم در ورسوي.

ستاسو

رحمت شاه فراز

د ((سینووه)) له کتاب څخه

ژباړه: ډاکټر محمد عیسی ستانکزی

- پاک تشناب او یخو و گرمو اوبو حمام کول سړی ښکلی کوي.
- له هر پړاو وروسته د پلرونو علمونه زامنو ته لېږدول کېږي او زامن پرې نوي شيان ور زیاتوي او بیا یې خپلو زامنو ته سپاري.
- حقیقت بیانول ډېر سخت دي او خلک چمتو نه دي چې حقیقتونه واورې، آن که د دوی په گټه هم وي. په حقیقت کې د خلکو عقل له خرافاتو او چټیاتو سره روږدی شوی وي، له همدې امله هره چټي نظریه مني خو یو عقلي حقیقت نه مني.
- تر هغه چې انسان نوي شيان او پېښې نه وي لیدلې، ځان بشپړ گڼي، خو له هغه وروسته چې پوه شي، د هغه پر معلوماتو او علمونو سربېره په نړۍ کې ډېر نور علمونه او معلومات هم شته نو ځان ورته کوچنی ښکاري او همدغه وخت په خپل عیب پوهېږي. له همدې امله بې علمه او بې خبره کسان ډېر ژر مغروره کېږي، ځکه چې فکر کوي، په ټولو شيانو پوهېږي او په نړۍ کې تر ده لوړ او تکړه بل څوک نشته. له همدې امله کله چې گورو یو نارینه یا ښځینه کبر لري او مور ته په ټیټه سترگه گوري، باید پوه شو چې ډېر احمق او ناپوه دی او له دې کبله چې په څه نه پوهېږي او تجربه نه لري، نو ځان تر نورو لوړ گڼي.
- کله چې خلک ناروغه کېږي او په دردونو اخته کېږي نو بیا د ډاکټر ملتیا هم ورته مهمه نه وي، بلکې د دې پر خلاف دا وایي چې ایا ډاکټر تکړه دی او که نه؟ درمنله کوی شي او که نه؟

- آس داسې يو ياغي ځناور دی چې لوی او فرمان نه منونکی دی. کله چې څوک پرې سپور شي نو د مخې دواړه پښې پورته کړي او سپور پر ځمکه وغورځوي، له همدې امله په مصر او سوريه کې خلک تل پر خره سپرېږي چې بې ازاره او فرمانبرداره دی او جنګي گاډۍ په خره پورې تړي.
- هېڅ يو ټولواک په ازادۍ باور نه لري بلکې په دغو نومونو خلک غولوي چې خپل حکومت وکړي.
- يو ملت د پسونو د يوې رمې په شان دی او بايد هغوی په ځينو شيانو بوخت وساتل چې حکومت پرې وکړي شي.
- کله چې پر يوې کڅورې تېل وموښل شي، سوري يې بند شي او بيا پکې باد پوکړای شي نو کڅوره وپرسېږي، د کڅورې خاوند فکر کوي چې په لاس کې يې يو ستر شی دی، خو کله چې کڅوره سورۍ شي او باد يې ووځي نو کڅوره بېرته کوچنۍ شي.
- کله چې يو څوک په قدرت او شتمنۍ کې عادت شي نو بيا داسې مينه ورسره پيدا کوي چې د قدرت او شتمنۍ په لاره کې ځان هم قربانوي.
- کله چې انسان پوه شي چې بل غولولی شي امکان نه لري چې ترې تېر شي.
- که د بدۍ سزا په نېکۍ ورکړو، که څه هم له دې امله به بدې رامنځته شي خو تر هغې بدۍ به ډېره کمه وي چې وغواړو بدې په بدې سره جبران کړو.
- ښکلا د دې سبب کېږي چې د خلکو په منځ کې مينه پيدا شي او په يوه ملت کې که ټول نارينه او ښځې ښکلې وي، نورځې او کينې نه پيدا کېږي.
- دا طبيعي چاره ده چې ناروغ اولاد په پلار ډېر گران وي.

- کله چې د کار او له بې وزلو سره د مرستې او لاس نیوي مرکز د انسان له نظره ډېر وړوکی ښکاره شي، دلیل یې دا وي چې شتمني او تجملاتو د هغه روح تیاره کړی او د عاطفې سرچینه یې ور وچه کړې وي.
- تبت او ناپوه کسان چې پخپله پرتم او حیثیت نه لري، له بخیلی څخه په معتبرو او مخورو کسانو پسې خاندې. دوی فکر کوي چې په دې کار سره به خپل کمی او حقارت جبران کړي.
- پخوانۍ مسئلې نن سبا د توجیه وړ نه دي، د دې لپاره چې د انسان د عمر هر پړاو خپلې غوښتنې او اړتیاوې لري، باید له هغو سره سم عمل وشي.
- تېر وخت چې هر ډول وو، تېر شو، باید د نن ورځې لپاره فیصله او اقدام وشي.
- هغه ډول چې یو چینجی مېوه خوري او له دننه یې خرابوي د وخت تېرېدل هم لکه یو چینجی داسې دی چې تاندوالی او ښکمرغي له منځه وړي او که ظلم او بې عدالتی هم ورسره یو ځای شي، ښادي او ښکمرغه ډېره ژر له منځه ځي.
- انسان د خپلو احساساتو مریي وي، د هغه شي غلام کېږي چې مینه ورسره کوي، که هغه انسان وي، حیوان، نبات او یا جهاد وي.
- کله چې د ((ولې؟)) پوښتنه نه وي، استبداد او زور واکي رامنځته کېږي، مشران له همدې امله د ((ولې)) پوښتونکي نه پېرېږدي.
- د یوه ملت له زرونو څخه د خرافاتو لرې کول د یوه ستر هرم تر جوړولو هم سخت کار دی.
- هر څه چې د مینې په گټه وي حتی که هغه درواغ هم وي، خونډور وي.

- د مقام او فرصت غوښتنه د بشر يوه طبيعي غريزه ده، که څه هم په ټولو انسانانو کې نشته خو په کومو کسانو کې چې شته، هغوی آرام نه پرېږدي.
- خلک غواړي د سترو کسانو مېرمنو پسې تر حده زياتې خبرې وکړي او تر هغه ډېرې يې بدنامې کړي چې په رښتيا دي.
- هنر داسې شی دی چې په دوستي او دښمني نه پوهېږي او کله خو داسې هم کېږي چې يو هنرمند د دښمنۍ په حال کې داسې اثر وپنځوي چې په دوستۍ کې يې نه شي کوی.
- شتمني انسان ډارن، بې حيثيته او محافظه کارۍ ته جوړوي. شتمن سړی وېرېږي چې که له خطر سره مخامخ شي، نو خپله شتمني به له لاسه ورکړي او بېوزله به شي.
- مرگ له وېروونکي خوبه را وينښېدل دي.
- که څوک ووايي زه ځان ډېر ښه پېژنم، بيا هم د دې وس نه لري چې ځان بشپړ وپېژني او کله نا کله به داسې کار هم وکړي چې وروسته نه شي پوهېدی ولې يې دغه کار کړی دی؟
- انسان فطرتاً په خيالونو کې ژوند کوي، تل راتلونکي ته هيله کوي او تصور کوي چې له پخوا څخه به ښه راتلونکی ولري، خو د انسان د بدبختۍ يو عامل دا دی چې له تېرو ترڅو تجربو څخه درس نه اخلي او فکر کوي چې راتلونکی به په دې دليل چې لا نه دی راغلی تر پخوا ښه وي.
- يو سړی له دې کبله چې نارينه دی، هېڅکله نه هوبښيارېږي او تل به ماشوم او لېونی وي.
- د يوه ملت ډله ييزه خوشالي په دې کې ده چې په گډه چيغې ووهي. بې له دې چې دلچسپي ولري، ولې نارې وهي او د نارو په وخت کې څه وايي؟ د دې خبرې لامل دا دی چې کله يوه ډله په گډه نارې وهي، ځان مضبوط او

پیاوړی احساسوي او تصور کوي چې د یوه سپېڅلي، گډ او مشروع هدف لپاره نارې وهي.

- کله چې په ژوند کې څوک د خوشالي هیله نه شي کوی، هغه نه ډارېږي.
- د نړۍ خلک دوه ډوله دي: یوه ډله د عمر له پیله تر پایه بې وزله پاتې کېږي. دوی نه شي کوی چې د نورو د تاوان له لارې او د هغوی د وینو په زبېنلو سره د بډایتوب لاره پیدا کړي. دوهمه ډله هغه کسان دي چې د خلکو په تاوان او د هغوی د وینو د زبېنلو له لارې یې د بډایتوب لارې چارې زده کړې دي، که دغه ډله کسان پخپل ژوند کې شل ځله هم خپله شتمني له لاسه ورکړي، بیا به هم شتمن شي، ځکه پوهېږي چې په څه ډول باید د نورو په زیان، دوی شتمن شي.
- کله چې یو ځناور یا وحشي حیوان مور شي، له نورو ځناورو سره بیا کار نه لري، مگر انسان چې وږی شي، بیا هېڅکله نه مېرېږي.
- انسان په ژوند کې ډېر کلونه له ملګري پرته پاتې کېدی شي، خو د مرګ په وخت یوه ملګري ته اړتیا لري، په تېره بیا چې یو ستر کس او پاچا وي.
- هغه کس چې زموږ نصیحت ته د بې پامۍ له امله بدبخته شوی دی، د دې بې پروایي سزایې په خپلې بدبختۍ سره تېر کړې ده، مور یې باید اوس ونه رتو چې ولې دې زموږ نصیحت ته پام نه دی کړی.
- یو پیاوړی گنهنګار تر هغه له سزا خوندي وي چې قدرت ولري، خو کله چې کمزوری شو، بیا سزا ورکول کېږي.
- تر هغه چې انسان په یوه ستر کار لاس پورې نه کړي، ستره گټه نه شي کوی او په سترو کارونو کې د تاوان احتمال ډېر وي.
- مرګ هېڅ درد نه لري. هر ډول درد او کړاو د ژوند له امله وي، نه د مرګ له امله.

- دلته څوک اعتراض نه کوي، ځکه خلک له لوړې په تنگ شوي وو او ملت هغه خره ته ورته وو چې بار کړی یې وي او د متروکې او چوکې په زور په یوه ناپایه سرک روان وي چې د ډېرې ستړیا له کبله خپل خاوند په لغته هم نه شي وهي.
- د انسانانو تر منځ هېڅ توپیر نشته، ځکه چې ټول لوڅ پیدا شوي دي. د هېچا په هکله باید د هغه د پوستکي د رنگ، ژبې، جامو او گانو پر بنسټ قضاوت ونه کړو، بلکې د انسان زړه ته باید وکتل شي او د هغوی د زړونو په اساس قضاوت وشي، ځکه خو یو ښه سړی تر بد غوره دی او یو هوښیار کس تر ظالم ښه دی.
- که غواړئ پوه شئ چې ولې ټول انسانان سره یو شان دي او یو پر بل غوره نه دي، هغوی د بدبختیو او د رنځونو په وخت وازماین او د هغوی په هکله قضاوت وکړئ.
- عدل او ظلم داسې شیان نه دي چې هغه له یو بله بېل کړو، په نړۍ کې داسې قاضي نشته چې د عدالت او ظلم ترمنځ توپیر وکړی شي.
- انسان داسې دی چې له خپل اوسني ژونده ناراضه وي او د تېر وخت ارمان کوي او یا فکر کوي، راتلونکی ژوند به یې تر ننني ژونده ډېر ښه وي.
- انسان له حقيقي پېښو څخه افسانې ته ډېره ترجیح ورکوي. د بېلگې په ډول یو کیسه ویونکی چې خوله خلاصه کړي او کیسه پیل کړي، نو خلک پرې را ټولېږي. دوی ښه گوري چې دغه کس پخپله په کوڅه کې په خاورو کې ناست دی، خو دوی ته چې وایي خزاني به ومومئ او شتمن به شئ، نو خلک یې پر خبرو باور کوي.
- انسان د پوهو کسانو د کتابونو په لوستلو نه اصلاح کېږي.

- ځينې وخت د يوه کس د ژوند پېښې د هغه له نوم سره داسې اړخ لگوي چې خلک فکر کوي، نوم د انسان په برخليک کې ستر رول لري.
- انسان چې هر څومره بېوزله شي، خو کله چې خپل ماشومتوب ته ستون شي، د خوشالۍ ډېر شيان پکې موندلی شي او له دې اړخه شتمن او بې وزلي سره ورته دي.
- شتمن هغه څوک نه دی چې سره زر ولري، بلکې هغه څوک شتمن دی چې په لږو قناعت وکړي.
- زموږ هر شی زموږ د افکارو زېږنده وي، هغه کسان چې لوړ فکرونه لري او چمتو وي چې خپل افکار په خپل وخت عملي کړي يو ستر انسان دی.
- په هغه ټاټوبي کې چې دومره خوشبويه او ښکلې ونې وي، هېڅوک بدبخته نه دي. خو کله چې د مريانو ټپي اندامونه مې وليدل نو پوه شوم چې دلته هم کم بختان پرېمانه دي.
- په عامو خلکو کې دغه خبره ډېره وي چې د عمر تېرېدل هېږوي او دا نه په زړه کوي چې هر ماشوم لويېږي او د ځوانۍ پړاو ته رسېږي.
- يو رښتيني سړی له سختو حالاتو سره مخ کېږي، ځکه چې که رښتيا ووايي نور خلک پرې اعتماد نه کوي.
- کله چې انسان له يوه هوسي پاچا سره وي بايد احتياط وکړي ځکه چې د پاچا نظر ناڅاپه بدلېږي.
- تر هغه چې احمقان دوکه نه شي او تاوان ونه زغمي، هوښياران به نه شي.
- کله چې يو کار بايد په بېره ترسره شي، هر څومره چې پرې لږ خبرې وشي، ښه به وي، ځکه د ډېرو خبرو له امله ستونزې راولاړېږي چې په خلکو کې وېرې او شک ته لمن وهي.

- کله چې انسان د بدني زحمت تر څنګ له روحي پلوه هم تکلیف وکړي نو بیا ډېر ستومانه کېږي.
- هغه ملت چې له وېرې او رعب سره مخامخ شي، هغه پوځ ته ورته وي چې له جنګه وړاندې يې ماتې خوړلې وي.
- سم او حق هغه شی دی چې زموږ له خوښې سره سم وي او ناسم او باطل هغه شی دی چې زموږ له خوښې سره سم نه وي. حق هغه دی چې شتمن يې غواړي او ناسم هغه دی چې بېوزلي ورته گروهمن وي.

د ژوند راز

ليکوال: رحمت شاه فراز

ژوند يوه لوبه ده او د دې سيالۍ لوبغاړي مور او تاسې يو. ځينې بريالي کېږي، خو ځينې بيا ماتې خوري. د ژوند سيالۍ له نورو سياليو سره توپير لري. هغه بريا چې مور يې په عادي سياليو کې لاسته راوړو د ژوند له هغې سره رغنده فرق لري.

د عادي سياليو له برياليتوب نه هغه څه لاسته راوړو چې نورو راته ټاکلي وي، خو د ژوند له برياليتوب نه هغه څه ترلاسه کوو چې مور يې هيله لرو او زموږ زړه غوښتي وي. د عادي سياليو لپاره ښايي دومره زيار او هڅه ونه کړو، خو د ژوند سيالۍ را څخه تر وس زياتې هلې ځلې غواړي ځکه زموږ هيلې او ارزوگانې وړې او عادي نه وي.

په دې سيالۍ کې به نه يوازې خپل او پردي له لاسه ورکوو، بلکې خپل ځان به هم له لاسه ورکوو.

بريا د انا له فنا سره تړلې. دواړه نه شي يو ځای کېدی، يو به خامخا له لاسه ورکوو. له يوه عالم نه وپوښتل شوو چې د ژوندانه چارې مو ولې له عادت سره خلاف دي؟ ويې ويل: نه غواړم ورځنۍ چارې مې عادت وگرځي او خپلې موخې ته په رسېدو کې پاتې راشم.

د ژوندانه لپاره ارزو او اراده خورا اړين دي. که ارزو نه وي، اراده نه شو موندلی. او که اراده ونه لرو، برياليتوب به مو په برخه نه شي. په ژوند کې د بريا راز د څنگيزو او آرو چارو له يو بله بېلول او آرو کارونو ته لاس اچول دي.

غږ

يوه ورځ پلار او زوی د غرونو په منځ کې يو چيرته روان وو. ناڅاپه هلک ولوېد، له خولې يې کريغه ووته: آه...

له مقابل لوري هم د ((آه)) غږ راغی، ماشوم په دې کار ډېر حيرانه شو.

چيغه يې وکړه: ((ته څوک يې؟))

له هغې خوا غږ راغی: ((ته څوک يې؟))

ماشوم په لور غږ وويل: ((زه درسره مينه لرم!))

له بل لوري غږ راغی: ((زه درسره مينه لرم!))

ماشوم بيا چيغه وکړه: ((لوده، بې عقله!))

له هغې خوا هم غږ راغی: ((لوده، بې عقله!))

ماشوم نه پوهېده، چې څه روان دي. له خپل پلاره يې پوښتنه وکړه: پلاره! دا څه دي؟

پلار وخنډل او په لور غږ يې وويل: ((ته اتل يې!))

له بل لوري هم همدا غږ راغی: ((ته اتل يې!))

زوی يې بيا هم پوه نه شو، پلار يې خواته ورغی او ورته يې وويل: ((زويه! خلک دې ته ازانگه وايي، خو همدا د ژوند حقيقت دی. څه چې مور کوو يا وايو، زموږ ژوند هماغه څه را کوي. خبره به داسې درته را لنډه کړم چې ژوند زموږ د خپلو کړنو انعکاس دی. که غواړې چې نړۍ مينه در کړي، نو په خپل زړه کې دې مينه پيدا کړه. که غواړې لوبډله دې پياوړې او ځواکمنه اوسي، ځان پياوړی او ځواکمن کړه. زموږ دا اړيکه په هر څه کې په همدې ډول ده، د ژوند په ټولو برخو کې. ژوند به هغه څه در کړي چې تا ژوند ته ورکړي وي. ژوند يوه پېښه يا حادثه نه ده، بلکې ستا خپل انعکاس دی.))

بخیل

وايي په يوه كلي کې يو ډېر بخيل سړی اوسېده. ده هر هغه څه چې لرل، وپلورل او د سرو زرو يو څراغ يې پرې واخيست. يو کډی يې وکيند او دا څراغ يې پکې خښ کړ. بخيل سړی به هره اونۍ راته، کډی به يې را لوخ کړ، څراغ به يې را وايست، په لاس کې به يې تاو را تاو کړ، بېرته به يې په کډي کې کېښود او کډی به يې په خاورو پټ کړ. څه وخت همداسې تېر شو، يوه ورځ يوه غله دا بخيل سړی وليد چې کډی يې راوسپړه او يو څه يې ترې را و ايستل او بېرته يې پټ کړل. د دې لپاره چې وويني چې دې سړي څه پکې اېښي دي، ورغی او کډی يې را لوخ کړ، ويې ليدل چې د سرو زرو څراغ دی. څراغ يې ور واخيست او کډی يې بېرته په هماغه ډول پټ کړ. يوه اونۍ وروسته بخيل سړی بيا راغی، کډی يې را لوخ کړ، خو څراغ يې پکې ونه موند. په زوره زوره يې چيغې کړې، سر شکوونی يې جوړ او رمارې يې پيل کړې. گاونډي د ده چېغې واورېدې. د دې لپاره چې وگوري څه شوي، د بخيل سړي کور ته ورغی. بخيل سړي ټوله کيسه ورته تېره کړه. گاونډي ورته وويل: ژاړه مه، زه به يو چل در وښيم. لار شه. يوه تېره راوړه او په همدې کډي کې يې خښه کړه. هره اونۍ ورته راځه او همدا تېره گوره او بېرته ځه، ځکه تا ته سره زر او تېره څه توپير لري، ته خو هسې هم گټه نه ترې اخلي. لکه له خپلو سرو زرو دې چې دا دومره کاله هېڅ گټه وا نه خيسته.

مینه

دا کيسه د اوس وختونو نه ده، پخوانۍ کيسه ده. يو ځل يوې نجلی د خپل پلار طلايي رنگ کاغذ چې ډالی پرې پسولل کېږي، ضايع کړ. پلار د خپلې لور په دې

کار ډېر زیات خفه شو او ویې وهله. په پلار یې پیسې گرانې وې او ډېر زیات پرې خفه وو.

په هر حال، پلار یې د ونې لاندې ناست وو، لور یې ورته راغله او یوه ډالۍ چې په بنایسته کاغذه کې یې پېچلې وه، خپل پلارته ورکړه. پلار یې سخت خوشاله شو او خفگان یې له منځه ولاړ، خو کله یې چې ولیدل، په قوتي کې هېڅ هم نه وو او یو تش ډبلی وو، نو غوسه او قهر یې لاپسې زیات شو او لور ته یې په غوسه کې وویل: نه پوهېږې چې کله څوک یو چاته ډالۍ ورکوي، په منځ کې یې باید یو څه وي. نجلی. په ژرغوني غږ چې سترگې یې هم له اوبسکو ډکې وې، وویل: پلاره، نه یې وینې؟ ډبلی تش نه دی، ما ستا لپاره خپله مینه پکې ایښې ده او دا ټوله مینه ستا لپاره ده. پلار یې په خپل کار پښېمانه شو. خپله لور یې په غېږ کې تینګه ونيوله. د خدای کارونه دي، لور یې یو څه وخت وروسته مړه شوه. د نجلی پلار به دا ډبلی هر وخت د خپل بالښت لاندې ایښی وو، ورته کتل به یې او له سترگو به یې اوبسکې روانې وې. کټ مټ همداسې، زموږ ملګري، زموږ د کورنۍ غړي او زموږ خدای له موږ سره ډېره زیاته مینه لري، په ښکاره نه راته برېښي، خو که ورته ځیر شو، ډېر څه شته چې د هغوی مینه پکې لټولای شو.

باد اولمر

وايي یو وخت د باد او لمر تر منځ جنجال شو. باد ویل: زه له تا څخه زورور یم. لمر ویل: نه زه پیاوړی یم. په همدې وخت کې دوی یو لاروی ولید چې ځان یې په یوه پتو کې پېچلی وو. دواړو پرېکړه وکړه چې که هر چا له دې لاروي څخه پتو ایسته کړ هغه پیاوړی ده. دواړه په دې خبره رضا شوو.

باد وويل لومړی زه زور ازمایم. باد خپل ټول زور وواهه چې له لاروي پټو وتښتوي او لرې يې ترې وغورځوي. مگر باد چې څومره زور واهه، هماغومره لاروي خپل پټو کلک نيولی وو، لنډه دا چې باد خپله ټوله هڅه وکړه خو بريالی نه شو.

د لمر نوبت راغی. لمر ورو وموسل. لاروي د گرمۍ احساس وکړ پټو يې له ځانه لرې کړ او په لاس کې يې ونيو. لمر لږ نور هم وموسل او موسکا يې ورو په ورو گرمېده، په پای کې لاروي بيخي ډېره گرمي احساس کړه او فکر يې وکړ چې نور نو پټو ته اړتيا نه لرم او ايسته يې وغورځاوه. په دې ډول لمر له باد څخه زيات پياوړی شو. پند: په زور هغه څه نه شي تر لاسه کېدای، چې په مسکا لاسته راتلای شي.

بازاوتوپان

آيا پوهېږئ کله چې توپان راځي نو باز مخکې له مخکې لا په دې پوه وي چې توپان به کله راځي؟ د توپان له راتلو مخکې باز يوه لوړ ځای ته ځي او د باد راتلو ته په تمه وي. کله چې توپان راشي، باز خپلې وزرې داسې وغوروي چې توپان يې له ځانه سره والوزوي او د توپان له پاسه الوتنه پيل کړي. کله چې توپان ښکته ځي، باز د توپان له پاسه وي. توپان نه شي کولای چې باز له ځانه سره بل ځای ته يوسي. د توپان په وسيله باز کولای شي چې په آسانۍ سره لوړو لوړو غرونو ته ورسېږي. باز د هغو بادونو په واسطه چې توپان يې له ځانه سره لري، بره خواته ځي.

کله چې د ژوند توپان په مور راشي او توپان ووينو، کولای شو د همدې توپان له پاسه الوتنه وکړو. که مو په خدای پوره باور او ايمان وي، نو توپان نه شي کولای چې مور ته کوم تاوان ورسوي. مور کولای شو د خدای په مرسته د توپان له پاسه حرکت وکړو. خدای مور ته دا توانايي را کړې چې د توپان د بادونو له پاسه حرکت

او الوتنه وکړو، هغه توپان چې له ځانه سره ناروغي، ماتې، خفگان، تاوان او ضررونه راوړي، مور کولای شو پر هغو برلاسي او بريالي شو.

د مورورځ

يو سړی د گلانو پلورنځي ته ودرېد، غوښتل يې چې د خپلې مور لپاره يو گل واخلي. د سړي مور له ده نه دوه سوه ميله لرې اوسېده. له موټره را کوز شو، خو ويې ليدل چې يوه وره نجلۍ د گلانو د پلورنځي دباندي ناسته ده، ډېره خفه او غمجنه ده. سړی د هغې څنگ ته ورغی او په مينه يې ترې وپوښتل: ولې خفه يې؟

هغې وويل: غواړم مور ته مې يو گل واخلم، پنځه اوبيا سپنټه لرم او گل په دوه ډالره ده.

سړي ورته وويل: راځه.

پلورنځي ته ننوتل او د نجلۍ لپاره يې يو گل واخيست، خو د ځان لپاره يې وانه خيست. نجلۍ ته يې وويل: آيا کولای شم تا تر خپله کوره په موټر کې ورسوم.

وره نجلۍ خوشاله شوه، ويې ويل: هو، ته به هم له ما سره زما مور ته ورشي.

دواړه په موټر کې کېناستل، يوه هديره را ورسېده.

نجلۍ وويل: موټر ودرره، بس همدلته.

نجلۍ له موټره ښکته شوه او په منډه ورغله په يوه قبر يې هغه گل کېښود.

سړي چې دا ولېدل په سترگو کې يې اوبنکې راغلې او په چټکۍ بېرته راغی، د گلانو پلورنځي ته. د گلانو يوه ښکلې گېډۍ يې واخيسته او دوه سوه ميله سفر يې وکړ او هغه گلان يې خپلې مور ته ور ورسول.

د بياتون فلسفه

خليل جبران

د اپرېل ښکلې او روڼ سهار دی. د لمر وړانگې له نويو غوړېدونکيو غوتيو سره لوبې کوي او د گلبن اوسېدونکي د سهارني نسيم له عطرينو ورمو خمار خمار دي.

خلور خواوو ته د ډاډ پېر ده او د نوي ژوند خوږوالی دی.

خو آه، زه! زما ژوند خو اوس هم يو بې نوره سهار ته ورته دی. چوپ او غمجن، لکه له حد نه زيات د غوړېدلي گل پانې چې خوږې وړې وي.

له تا پرته! ښکلې گلبن راته سپېره ښکاري او د سهار ښايسته او گلالي خېره راته مړاوې برېښي.

په نړۍ د مازديگر سوږوالی خپور شو. لمر د خرما تر ونې شاته پټېږي او په هوا کې کيف او خوند را ټول دی.

په هر شي د ژوند لړزا راغلې لکه د باد په نرمو ورمو چې د ونو پستې خانکې نڅا کوي.

خو زما لپاره خو دا مانښام هم، د مني له غمجن مازديگره کم نه دی. داسې احساس کوم لکه ذره ذره چې په خپل جانان کې ډوبه وي او د نړۍ گلبن بې نوره دی... غوتۍ ژاري او پانې په غم اخته دي.

له تا وروسته ماته هر خوند له درده ډک ښکاري او د احساس له کړاوونو څخه تیت او پاشلی يم.

په شنه اسمان شوخ ستوري ځلېږي. سپوږمۍ د سیند له څپو سره پت پتانی کوي. د هغې رڼا ډاډ ښونکې او روح خوشالوونکې ده.... خو نه پوهېږم، ولې؟ ماته دا محفل تېت ښکاري او د سپوږمۍ ښکلې خبره د خړې شپې د چوپتیاوو کلی او د خفگانوونو استوگنه ده.

له تا وروسته زما د جذبو احساس رژل شوی. اوس یو بې کاره موجود دی او د لېوني د خوب په څېر یوه پرېشانه اروا.

د لټون فلسفه

خلیل جبران

د شپې په چوپتیا کې، هغه وخت چې په دېواله سیوري په خوځښت راشي لکه وېروونکي پېریان چې پرې گرځي را گرځي او د اغزنې ونې له منځه په یوه اواز چیغې او غوغا پیل کړي.

ژېړه سپوږمۍ په کفن کې د نغښتي جسد په څېر ښکاري او ستورو د ورېځو پردې ایسته کړي او په غمجنو سترگو را گوري.

نو زما روح د خیالي نړۍ په لارو د الوتلو لپاره ناکاره شي او په نا مریي درو کې تا لتوي.

خو آه! هغه هلته تا ونه مومي او نه هم ستا د پښو کومه نښه وي چې ستا استوگنه ترې په ډاگه شي.

آه! زما اروا! ستومانه، ماتې خورلې او رتل شوې بېرته را وگرځي.

بيا! کله چې د خوب ښکلې ملکه ما په خپله غېږه کې ور پټ کړي تر څو د ژوند ستومانی د څو شېبو لپاره هېرې کړم او تريخوالی يې له ياده وباسم.

خو آه! زما بخته! چې د ناهيلې اروا، ارمان خو اوس هم په کرار نه دی. هغه ستا په لتون کې په فضا کې الوځي را الوځي. د هغه بې وطنه مرغې په څېر چې د اوسېدو هېڅ ځای نه لري!

په هر کونج کې لتون کوي. خو آه! ته خو هېچېري هم نه ښکارې او نه ستا کومه خاطرې پاتې ده! هغه په خپلې بدمرغۍ دومره ناکراره شي لکه د ساز په خاموشو تارونو کې غږېدونکې نغمه!

او بيا! زما ناهيلې او غمجنه اروا! ماتې خورلې بېرته را وگرځي.

محفل ستا د خواږه ياد په اسرې او ستا د بېرته راتگ په تمه وي!

د وخت فلسفه

خليل جبران

د زمانې له اوبستونونو او پېچلتياوو بې پروا روان دی. په خپل ځان کې ورک ورک او په خپل ځان کې ډوب! نه په نن کې د ده لپاره څه رابښکون شته او نه له سبا سره کومه لېوالتيا لري؛ بس د فکر او خيال يوه ادا ده چې د يوه ناورسې بدن لپاره د روح ډاډ او د ژوند وروستی تم ځای دی.

د پسرلي له مستی ډک سهار وي او که د مني بې کيفه غرمه! د ناروغ فرياد وي لکه خفه موسم او که د مني د پانې په خېر مراوی چاپېريال وي؛ هغه له دنيا او مافيهها څخه ناخبره روان وي، د باد د څپو په خېر! اوس راغی او اوس بېرته ورک شو.

په کوچني پېتي کې يې گلورينې خنداوې پټې دي او د اضطرار بربېشناگانې پکې نغښتې دي! د اسرې څپې دي او د ناهيلی څاڅکي! له هغه سره د اسوبلو لوگي هم شته او د خوشاليو زېرمې هم.

ډېر کله داسې احساسوم چې طبيعت يې په سينه کې د زړه پنځول هېر کړي که نه نو دومره بې حسي، داسې بې پروايي چې نه يې د اوبښکو توپان په غم لړلای شي او نه يې د خوشاليو انبارونه خوشالولای شي.

خدايه، په ساعتونو په همدې فکرونو کې يم چې اخر رښتيني خوښې يې په څه کې ده.

د سهار له لمر سره يو ځای يې سفر پيل شي. د غرمې په سوځوونکي لمر کې هم دوام لري او د ماښام په خره هوا کې کله چې ټول خپلو خپلو کورونو ته روان وي، د نړۍ په پراختياوو کې را تاوېږي. د شپې د تيارو په سيورو کې الوت کوي او د هغه مرغه په خېر چې هېچېرته يې هم د ټيکاو ځای او ځاله نه وي.

خو له دې توپيرونو سر بېرته نازکخيال شاعر ورته په تمه او اديبان ورته سترگې په لار وي.

که څوک خوشاله وي او که غمجن او ولاړ! د هر چا لپاره د شوال د مياشتې غوندې راځي. د سندري په خېر خوږ او د بودی د ټال په خېر له تېر ايستونکو ښکلاوو سره.

او زما لپاره خو د هغه غږ! له هغه زرين ساز څخه کم نه دی چې د سهار په ښکلي وخت کې په عبادت ځايونو کې غږېږي. د هغه د پښو په ښکالو د روح ويده سازونه په کړنگېدو شي او د هغه راوړې پانې نيمايي ديدن وي.

خدایه! زما لپاره خو دا شتمني له نړۍ څخه هم گرانبيه ده او د ژوندانه د ستومانيو غوره درملنه ده.

وخت

ليکوال: محمد حسين ازاد

کتاب: نيرنگ خيال

يو زور عمر خوړلی انځور دی. په لاسونو کې يې د بناپېريو غونډې وزرې دي ته وا په هوا کې الوتنه پرې کوي. په يوه لاس کې يې د ساعت هينداره نيولې چې د نړۍ خلکو ته پرې د خپل تگ خبرداري ورکوي. او په يوه لاس کې يې لور دی چې د خلکو د هيلو او ارمانونو کروندې او د ژوند شېبې پرې رېبي. يا ظالم وينه بهوونکي دی چې په خپل تگ کې پر هېچا هم زړه نه خوړوي. په خپل سر يوه کوڅې لري، هغه چې هوشياران دي را وبه يې نيسي. خو د نورو کوڅې شاته وي، د ده کوڅې بيا مخې ته. په دې کې نغوته دې ته ده چې تېر شوی وخت د چا لاسته نه راځي؛ هو، هغه چې ځيرک او وړاند-ليدونکي دي، که يې مخکې لا را ودروي، نو وبه يې دروي.

د قومونو فلسفه

خلیل جبران

قوم د هغو بېلا بېلو اخلاقو، عقیدو او افکارو لرونکو وگړو ټولگه ده چې یوه معنوي اړیکه یې له یو بل سره تړي... هغه معنوي اړیکه چې له اخلاقو زیاته قوي، له عقیدې زیاته ژوره او له فکر زیاته مهمه وي.

کله کله د دین یو والی د دې اړیکې یو تار وي خو دا تار دومره قوي نه وي چې نورې قومي اړیکې له منځه یوسي. هو، که دا اړیکې سولېدلې او کمزوره وي لکه په ځینو ختیځو هېوادونو کې چې لیدل کېږي، نو بیا جلا خبره ده.

کله د ژبې یو والی د دې اړیکې بنسټیز علت وي، خو ډېری داسې قومونه شته چې په یوه ژبه خبرې کوي، مگر د سیاست، حکومتي نظام او ټولنیزو اندونو له مخې د هغوی تر منځ ژور اختلاف وي.

کله د نیوي یو والی د دې اړیکې بنسټ وي، خو په تاریخ کې داسې بېلگې بې شمېره دي چې له مخې یې مور ثابتولای شو چې بېلا بېلې هم-پښته قبیلې له یو بل څخه بېلې شوې او دا بېلتون د خپلمنځي شخړو، جنګونو، جګړو او په پای کې د زوال او فنا علت ګرځېدلای.

او کله مادي ګټې د یو والي لامل وي چې خپلوي پکې نغښتي وي، خو ډېری داسې ډلې شته چې هېڅ مادي ګټې نه لري پرته له نفسانیت او شخړو څخه.

ښه! نو بیا دا قومي اړیکه څه شی ده؟ او هغه کومه ځمکه ده چې د قومونو بتان پکې رامنځته کېږي؟

د قومي اړیکې په لړ کې زما یوه رایه دا ده چې مفکرین یې له دې امله عیبجنه ګڼي چې اصول او پایلې یې له محسوسو چارو سره اړیکه نه خوري.

په هر حال زما نظر دا دی چې:

هره قبيله يو ټولنيز نفس وي چې د خپل جوهر او طبيعت له مخې له انفرادي نفس سره ورته والی لري. دا ټولنيز نفس د خپل وجود لپاره د قبيلو وگړو ته اړمن دی لکه څرنګه چې ونه د خپل ژوند لپاره اوبو، خاورې، رڼا او تودوخې ته اړتيا لري، خو بيا هم له قبيلو څخه خپل يو خپلواک وجود لري او د هغه يو ځانګړی ژوند او بېله اراده وي. خو لکه څرنګه چې زما لپاره د دې زمانې تشخيص او ټاکل ستونزمن دی چېرته چې انفرادي نفس پيدا کېږي، همدارنګه زما لپاره د هغې زمانې تشخيص او ټاکل هم سخت دی چېرته چې اجتماعي نفس رامنځته کېږي، مګر بيا هم دا اړينه ګڼم چې مثلاً د مصر قوم د نيل په غاړه د لومړني حکومت د بسنت له ايښودلو څخه لږ تر لږه پنځه سوه کاله مخکې را څرګند شو او له همدې اجتماعي نفس څخه مصر په خپلو ټولو فني، مذهبي او اجتماعي څرګندونو کې مرسته واخيسته.

کوم څه چې ما د مصر په اړه وويل هماغه د اشور، ايران، روم، عرب او داسې نورو نوو قومونو په اړه هم صدق کوي.... له نوو قومونو څخه زما موخه هغه قومونه دي چې له منځنيو پېړيو څخه وروسته منځته راغلي دي.

ما ويلي دي او سم مې ويلي دي چې اجتماعي نفس يو ځانګړی ژوند لري او لکه څرنګه چې د هر ساکنې يو ټاکلی عمر وي په همدې ډول د اجتماعي نفس لپاره هم يو وخت وي چې له هغه څخه تجاوز نه کوي. او لکه څرنګه چې شخصي وجود له ماشومتوبه تر ځوانۍ، له ځوانۍ تر مشرتوب او له مشرتوب تر سپين رير توب پورې له بېلا بېلو پړاوونو څخه تېرېږي، په همدې ډول د ټولنيز نفس وجود هم د خوب له بوج څخه وارخطا سهار را پاڅي؛ ورپسې د لمر له وړانګو څخه د غرمې تر رڼا پورې يون کوي او د بېزاري په جامو کې د مانسام تر را ښکاره کېدو پورې روان وي؛ په پای کې د شپې په چوپتيا کې د خوب ژور والي ته ورسېږي.

یوناني قوم، د مسیح ع له زېږېدو څخه زر کاله وړاندې راویني او له میلاد نه پنځه سوه کاله وړاندې له عروج او پرتم څخه یوې خواته شو، خو کله چې د مسیح ع وخت راغی او د بیا بیا پاڅېدو له خوبونو څخه ستړی او ستومانه شو؛ نو له تلپاتې خوبونو سره د غاړه غړۍ کېدو لپاره د خوب ځای ته ورسېد.

عربي قوم د اسلام له راتلو نه درې سوه کاله مخکې منځته راغی او په همدې زمانه کې یې د خپل شخصي وجود احساس وکړ تر دې چې کله د اسلام پیغمبر مبعوث شو نو عربي قوم د یوې بلاغوندي را پورته شو او د توپان په څېر یې هر هغه شی له منځه یو وړل چې په لاره کې یې د خنډ په څېر راتلل او بیا چې کله د عباسي خلفاوو دور راغی نو په هغه زر-پښه-لرونکي تخت کېناست چې یوه پښه یې په هند او بله یې په اندلس کې وه. خو کله چې د پرمختګ لهر یې په ډوبېدو شو او مغل قوم راڅرګند شو او له ختیځ څخه تر لویدیځ پورې خپور شو نو عربي قوم له خپلې ویبښتیا څخه په تنګ شو او ویده شو او خوب یې دومره ژور خوب نه وو، سپک او معمولي خوب وو، څرنګه چې زه په ډاډ سره وایم چې هغه به بیا را ویبښېږي او د هغه ټولو ځواکونو څرګنداوی به کوي چې د دې قوم تر نفس شاته پټ پاتې دي، کټ مت هماغسې لکه رومي قوم چې د اټالوي غورځنګ په زمانه کې د رنسانس په نوم مشهور شو، بیا ځلې را ویني شو او وینس فلورنسا او میلان کې یې خپلې هغه دندې بشپړې کړې د کومو پیل یې چې د توتاني قبیلو له یرغل څخه کړی وو.

په تاریخ کې چې څومره قومونه لیدل کېږي په هغو کې تر ټولو زیات عجیب او نا اشنا قوم د فرانسویانو دی چې د رامنځته کېدو یې دوه زره کاله کېږي خو تر اوسه پورې د ځوانۍ په زړه را ښکونکي پېر کې دی. په دې قوم کې نن هماغه د فکر لوړ والی، د لید چټکتیا او په علم و هنر کې پراختیا شتون لري چې د تاریخ په هر پېر کې یې د کمال پانګه وه، بلکې مبالغه به نه وي که ووېل شي چې په دې خصوصیاتو کې یې څرګند پرمختګ کړی او لایې هم کوي.

فردوا، کاریر، شنیا، هیوگر، رینا، راسد، سیمونو او له دوی پرته د نولسمې پېړۍ ټول فرانسویان د هنر، علم او خیال پر اساس د نړۍ پر هر بل لوی شخصیت باندې برلاستیا لري.

مور دلته غواړو یوه بله خبره هم زیاده کړو چې د ځینو قومونو عمر د ځینو قومونو په پرتله ډېر اوږد وي څرنگه چې د مصر قوم درې زره کاله ژوندی وو، د دې پر خلاف یوناني قوم له زرو کلونو څخه زیات ژوندی پاتې نه شو. د قومونو د عمر د کموالي یا زیاتوالي علتونه هم هماغه دي کوم چې د وگړو د عمر د کموالي یا زیاتوالي دي.

خو د ژوند پر دریځ د خپلې برخې عمر له پای ته رسولو وروسته، پر قوم څه تېرېږي؟ آیا قوم راتلونکو نسلونو ته د خپل یادښت له پرېښودو پرته بل هېڅ شی هم نه پرېږدي او له نړۍ سره مخه ښه وکړي او آیا زمانه یې داسې له منځه یوسي، گواکې چې هغه قوم هېڅ موجود نه وو؟

زما عقیده دا ده چې معنوي وجود بدلون کولای شي، خو فنا کېدای نه شي. هغه د مادي وجود په څېر له یوه څخه بل شکل او له یوې بڼې څخه بله بڼه غوره کوي، خو د هغه فطري ذرې له زمانې سره یو ځای پاتې وي. په دې اساس، د یوه قوم ټولنیز نفس ویده کېږي خامخا، خو د گلانو په څېر په ځمکه کې خپل تخم وشیندي. پاتې شو د هغه قوم روح، نو هغه د ابدي عالم په لور پورته کېږي او زما په نزد قوم وي او که گل، د هغه یوازې روح او بوی یې، حقیقت او مطلق جوهر وي. څرنگه چې شیب، بابل، نېنوا او اتن او د بغداد روح زموږ د ځمکې شاوخوا د ایتهر په پردې کې لا تر اوسه پورې شتون لري، بلکې زموږ د ارواوو په ژورو کې ځای لري او مور له انفرادي او ټولنیز اړخه، د هر هغه قوم میراث یو چې د ځمکې پر سطح را څرگند شوی دی؛ خو دا سپېڅلی میراث تر هغه وخته په انفرادي یا ټولنیزه بڼه کوم ځانگړی صورت نه شي غوره کولای، تر څو چې کوم داسې قوم رامنځته نه شي چې

ټول وگړي او ټولې ډلې په خپل ځان کې ور جذب کړي او په دې ډول یو هر اړخیز ټولنیز نفس رامنځته شي چې یو خاص ژوند او بېله اراده ولري.

د خبرو فلسفه

خلیل جبران

زما زړه له خبرو او خبرو کوونکو څخه تور شوی.

زما اروا له خبرو او خبرو کوونکو څخه ستومانه شوې.

زما عقل په خبرو او خبرو کوونکو کې له منځه لاړ.

سهار کله چې را وینم شوم نو ومې لیدل چې خبرې زما چپرکت ته څېرمه په ورځپاڼو او کتابکوټو کې ناستې او د دوکې او خباثت په سترگو راته گوري.

زه له بستري راپاڅېدم او په چای سره د خوب د اغېز د لرې کولو لپاره د کړکۍ له خوا سره کېناستم. له ما سره یو ځای خبرې هم پاڅېدې او په نارو سوړو زما په مخ کې په نڅا شوې. له دې وروسته کله چې مې د چایو پيالې ته لاس اوږد کړ، نو هغو هم خپل لاس را وغځاوه او له ما سره د چایو په څښلو لگیا شوې. کله مې چې سگرت ولگاوه، هغو هم ولگاوه؛ او کله چې ما ختم کړ او ومې غورځاوه، نو هغو هم وغورځاوه.

زه چې د کوم کار لپاره پاڅم، خبرې د سیوري په څېر په ما پسې وي. له ما سره پس-پسې کوي. زما تر سر شاوخوا ته بنګس کوي او زما د ذهن په تشو کې یوه غوغا را وپنځوي، خو کله چې وغواړم هغه وشرم نو په زوره وځاندي او بیا په پس-پسې، بنګس او غوغا کولو بوخت شي.

زه چې بازار ته لار شم، خبرې د هر دکان په دروازه ولاړې مومم. د هر کور په دېوالونو يې گرځېدونکې را گرځېدونکې وينم، د خلکو په څېرو کې يې وينم. په داسې حال کې چې دا خلک پټه خوله وي، خوزه خبرې د هغوی په خوځښتونو او چوپتياوو کې مومم، په داسې حال کې چې هغوی ناخبره وي.

کله چې له دښمن سره مخامخ شم، نو هغه وخت خبرې د گل په څېر وغورېږي، ټوټې ټوټې شي او د جرار لښکر شکل غوره کړي چې يو سر يې په ختيځ کې وي او بل يې په لويديځ کې. بيا کله چې زه له خپل دښمن څخه وتښتم، نو د هغه د خبرو غږ زما په ذهن کې غوغا جوړه کړي لکه څرنګه چې ناهضم شوي خواړه په معدې کې ناکراري پيدا کوي.

زه چې محکمو، پوهنتونونو او مدرسو ته ځم، نو خبرې د هغوی له پلار او ورور سره يو ځای وينم. هغوی ټولو د دروغو په څادر کې ځان نغښتی، د نيرنگ پټکي يې وهلي او د چلبازی چپرکي يې پښو کړې وي.

بيا کارخانو، ښوونځيو او ادارو ته ورشم او گورم چې خبرې د خپلې مور، ترور او نيا تر څنګ ناستې وي او په خپلو غټو غټو شونډو ژبه را تېروي او هغوی ټول خبرو ته مسکي وي او په ما خندا کوي.

له دې وروسته که د صبر او ارادې يو څه قوت را پاتې شي، نو د ودانيو او عبادتځايونو ليدو ته ور ودانګم، خبرې هلته هم په گدۍ ناستې برېښي، په داسې شان سره چې تاج يې په سر وي او په لاسونو کې يې ډېره گرانبيه شاهي امسا وي.

او کله چې ماښام کور ته را ستون شم، بيا له هماغه خبرو سره مخامخ کېږم چې سهار مې د مارانو غونډې په څښېدو او د لړمانو په څېر نېښ وھونکې حالت ليدلې وې.

خبرې په هوا کې، خبرې په هوا پسې وي. په ځمکه او د ځمکې لاندې دي.

خبرې د ايتهر په ځنگلو کې دي؛ د سيند په څپو، په سمڅو او ځنگلونو کې دي. د غرونو په هسکو کې دي. خبرې په هر ځای کې شته! نو بيا ارامتيا او سکون لټوونکي چيرته لار شي.

آيا په دې نړۍ کې د بې ژبو کومه ډله شته چې له هغوی سره يو ځای شم؟

آيا خداى د خپلې لوربينې له مخې، د غورونو د دروندوالي ډالۍ راباندې پېرزو کولای شي چې د تلپاتې ارامتيا په جنت کې بريالى ژوند تېر کړم؟

آيا د ځمکې په دې پراخه او وسيعه کره کې داسې هېڅ کونج نشته چې د ژبې له چتيا تو ارام وي، چيرته چې نه خبرې پلورل کېږي، نه پېرل کېږي، نه چاته ورکول کېږي او نه منل کېږي؟ کاش! زه پوهېدلای چې په نړۍ کې داسې هم څوک شته دى چې د خبرو له لارې د ځان لمانځنه نه کوي!

کاش ماته په ډاگه واى چې په دې خاورينه نړۍ کې داسې انساني ډله هم اوسېږي چې خوله يې له الفاظو ډک د لوتمارو غار نه وي.

که د خبرو کوونکو يوازې يو ډول واى، نو مور به ډاډه شوي وو او صبر به مو کړى وو، خو د هغوی دومره ډېر ډولونه دي چې شمېر يې نه شي کېدای.

يوه ډله خو يې د ((چنگنبو)) ده چې ټوله ورځ په ډنډونو کې پراته وي او کله چې ما بنام شي نو د ډنډ غاړې ته راشي او خپل سر له اوبو را وباسي او د شپې سينه له خپل ترتر څخه ډکه کړي، چې په اورېدلو يې د غورونو پردې په شکېدو شي او اروا يې ناگراره شي.

او يوه ډله د هغو ((مياشو)) ده؛ او مياشي هم د ډنډونو توليد دى چې د غورونو شاوخوا بنگېږي. د هغوی له شوره ډکه مکر سپکه شيطاني بنگا هغه ده چې د ازار رسولو جذبې زېږولې او سخت نفرت روزنه ورکړې ده.

او يوه ډله د هغو ((زندرگرو)) ده؛ او دا يوه عجيبه او نا آشنا ډله ده چې هر تن يې په باطن کې يوه تيره لري، چې کله وخرخول شي نو يو داسې دوزخي شور او زوږ ترې وزېږي چې د هغه له ورو څخه ورو غږ هم د مېچني له گرز زيات دروند وي.

او يوه ډله د هغو ((غويانو)) ده چې خپله خېته له وښو ډکه کړي او د کوڅو او سرکونو په چوک ودرېږي او فضا په خپلو تېغونو دومره نه زغمل کېدونکې کړي چې که ډېر نازک تېغ هم وي نو بيا هم د غوا له تېغ څخه زيات بد لگېږي.

او يوه ډله د هغو ((کونگانو)) ده چې خپل وختونه په دښتو او هډيرو کې تېروي او د تيارې ارامتيا او چوپتيا په هغو نارو او سوږو بدله کړي چې تر ټولو خوندوره برخه يې هم د کونک له غږ څخه ډېره غم راوړونکې وي.

او يوه ډله د هغو ((اره کېنو)) ده چې ژوند ورته د لرگيو د نه اړه شوو ټوټو غوندې ښکاري او خپل ټول وخت د دې ټوټو په اړه کولو او ټوټه کولو کې تېروي. د هغوی د دې کار له امله يو عجيبه شور رامنځته کېږي چې که ډېر زيات خوږ هم وي نو د اړو له شور څخه زيات ناوړه وي.

او يوه ډله د هغو ((ډمانو)) ده چې خپلې ارواوې په لويو لويو لرگيو درېوي او د هغوی له تشو خولو داسې شور را پورته کېږي، که ډېر سپک هم وي نو د ډول له غږ څخه ډېر پرېشانه کوونکې وي.

او يوه ډله د هغو ((ژوونکو)) ده، چې هېڅ کار او بوختيا نه لري، پرته له دې چې چېرته حای وويني، هلته کېږي. دا خلک خبرې ژويي او ډېرې خويې ويلای هم نه شي.

او يوه ډله د هغو ((ټوکمارو)) ده چې د خلکو غيبت کوي، په خپلو منځونو کې د يو بل غيبت کوي، بلکې په بې شعوره ډول پخپله خپل غيبت کوي او دې غيبت ته د

ورتيا نوم ورکوي. په داسې حال کې چې ورتيا د جدیت يو ډول دی خو هغوی په دې نه پوهېږي.

او يوه ډله د هغو ((ټوکر اوبدونکو)) ده چې هوا په هوا سره اوبې، حال دا چې بيا هم لوڅه او برينډه پاتې وي.

او يوه ډله د هغو ((شارو کانو)) ده چې په اړه يې يو شاعر وايي: کله چې الوتونکی والوت نو داسې مې وگنل لکه شاهين چې والوت.

او يوه ډله د هغو ((ساعتونو)) ده چې خلک د عبادتخاينونو په لور ور غواړي، خو پخپله نه ور ننوځي.

له دې نه پرته ډېرې نورې ډلې هم شته چې لا تر اوسه د شمېر او تعريف له بريدونو هاخوا دي. زما په فکر کې په هغه ناپېژانده ډلو کې تر ټولو زياته عجيبه ډله د هغو ويدو ډله ده چې له خپلو زېرمو څخه يې په فضا کې غوغا جوړه کړې ده، خو پخپله ور څخه ناخبره دي.

د ناروغۍ فلسفه

خليل جبران

زما يو غاښ چينجي وهلی چې ډول ډول درد کوي. د ورځې په غوغا کې په ډاډ ناست وي او د شپې په چوپتياوو کې کله چې د غاښونو ډاکټر د ارامه خوب په مزو کې وي او درملتونونه تړلي وي..... په ناكراری را پاڅېږي.

يوه ورځ، کله مې چې د صبر کاسه را ډکه شوه، د غاښونو يوه ډاکټر ته ورغلم او ورته ومې ويل:

((دا غاښې مې وباسه، د خوب خوند يې را باندې حرام کړی او د شپې آرامتيا او ډاډ يې را باندې په درد او کړاو بدل کړي.))

ډاکټر سر وښوراوه او ويې ويل:

((ناپوهي به وي که موږ دا غاښ وباسو، په داسې حال کې چې درملنه يې کېدای شي.))

ډاکټر، د غاښ له يوې او بلې خوا خړل پيل کړل او ريښې يې ور پاکې کړې. د عجيبه عجيبه طريقو له کارولو وروسته چې کله په دې باوري شو چې په غاښ کې اوس چينجی نه دی پاتې، نو سوری يې په يو خاص ډول سرو زرو ډک کړ او په وياړ يې وويل: ((اوس ستا دا غاښ له روغو غاښونو څخه زيات قوي شو.))

ورسره ومې منله او جبب مې له اشرفيو ور ډک کړ او په خوشالی خوشالی راغلم، خو لایوه اونۍ نه وه وتلې چې بدبخته غاښ بيا درد پيل کړ او زما د روح نغمې يې بيا مرگ ته د نږدې خلکو په خرا او د دوزخ په نارو او سوړو بدلې کړې.

دا ځل بل ډاکټر ته ورغلم او په ډېر احتياطمن ډول مې ورته وويل:

((دا خطرناک زرين غاښ وباسئ... هېڅ ډول زړه خوږی مه پرې کوئ، ځکه چې د کابو ژوونکی د هغوی له شمېرونکو سره توپير لري.))

ډاکټر غاښ را و ایست، هغه شېبه که څه هم د درد او تکليف له مخې ډېره کړاومنه وه، خو په حقيقت کې مبارکه وه.

د غاښ له ويستلو او له بشپړې پاملرنې وروسته ډاکټر وويل:

((ډېر ښه کار مو وکړ... چينجيو په دې غاښ کې په ډېر ښه ډول ريښې کړې وې او د هغه د ښه کېدو هېڅ تمه نه وه.))

نن شپه ډېر ارامه ویده شوم... اوس هم په آرام یم او د غاښ پر ایستلو د خدای شکر پر خای کوم.

د انساني ټولنې په خوله کې ډېر غاښونه دي چې چینجیو خورلي دي او دا ناروغي دومره زیاته شوې چې تر وروستي بریده رسېدلې، خو انساني ټولنه له دې تکلیفونو څخه د ځان ساتلو لپاره غاښونه نه وباسي، بلکې یوازې په ډکولو او پټولو یې بسنه کوي او له پاکولو وروسته یې سوري په ځلېدونکو سرو ډک کړي او بس!

ډېری ډاکټران شته چې د انسانیت د غاښونو درملنه، د سترگو غولونکو سرو زرو د اوبو او ځلېدونکو موادو په وسیله کوي او ډېری ناروغان دي چې خپل ځان دې اصلاح غوښتونکو ته سپاري او د ناروغۍ کړاو تېروي او په همدې فریب و دوکه کې مړه شي.

بیا هغه قوم چې یو ځل ناروغ او مړ شي، بیا نه راژوندی کېږي چې نړۍ ته د خپلو معنوي مرضونو علتونه او د هغو ټولنیزو درملو حقیقت بیان کړي چې په استعمال یې قومونه د زوال او نېستۍ تر پولې رسېږي.

د شام د قوم په خوله کې خوسا، تور، خیرن او بوین غاښونه دي، زموږ ډاکټرانو وغوښتل چې هغه پاک کړي او سوري یې په ځلېدونکو موادو ور ډک کړي او پورته پرې د سرو زرو اوبه ورکړي، خو ناروغي ترې ورکه نه شوه او هېڅ کله نه شي ورکېدای، تر څو چې هغه غاښونه ونه ایستل شي. د کوم قوم په غاښ کې چې مرض وي، د هغه بیا معده هم کمزوره کېږي او ډېر داسې قومونه شته چې د هاضمې له خرابوالي سره لاس او گړېوان او د مرگ خولې ته رسېدلي دي.

که څوک د شام چينجيو وهلی غاښ ليدل غواړي، نو بايد هغو مدرسو ته سر ور ښکاره کړي چې راتلونکی انسان هغه مسایل زده کوي چې اخفش له سبويه څخه نقل کړي دي او سبويه له سائق اطعان څخه.

يا دې محکمو ته ور وگرځي، چېرته چې ظاهري ښکلا، درواغ او ریا کاري ده.

يا دې د غريبانو خېمو ته ورشي، چېرته چې وېره، بې زړه توب او ناپوهي خوره ده.

او له هغه وروسته دې هغو نازک-کوته د غاښونو ډاکټرانو ته ور شي چې نړۍ الې او د بې هوښۍ درمل ورسره وي او د چينجي وهلو غاښونو د سوريو په ډکولو، د هغوی د لمدو رېښو په پاکولو خپل وخت تېروي. کله چې کوم څوک له هغوی سره خبرې کوي او د هغوی له ويناوو څخه برخمن کېدل غواړي، نو هغوی به له لويو خطیبانو څخه ومومي، چې ژبې يې د فصاحت او بلاغت بحرونه وي؛ هغه چې ډلې جوړوي، غونډې کوي او په غونډو کې د خطابت په زور اورونه بلوي؛ هغه چې په تقريرونو کې يې نغمه وي، هغه نغمه چې د اوږو د ژرندې له نغمو څخه زیاته لوړه او د جولای په شپو کې د چنگښو له ترټرا څخه ډېر زړه راښکونکې وي.

د شام قوم د خپل ژوند خواږه په چينجي خوړلو غاښونو ژويي، له همدې يې په هره مړۍ کې زهرجنې لارې وي او دې زهرجنو لارو کابو د دې قوم ټولې کولمې ور بېکاره کړې دي.

کله چې څوک ورته دا خبره وکړي، نو هغوی يې په ځواب کې فرمايي: ((هو، د دې لپاره موږ د يوه نوي درمل په اختراع کولو بوخت يو، چې ډېره بې هوښي راوړي.))
او ويونکی چې کله دا ورته وايي چې: ((د دې غاښونو د ايستلو په اړه څه نظر لری؟))

نو هغوی په کړس-کړس وخاندي او دا يوازې په دې چې هغوی د غاښونو غوره درملنه نه ده ليدلې.

د پوښتنې په تکرارولو هغوی پاڅېږي او د بېزارۍ په لهجه خپل زړه ته ووايي: ((په نړۍ کې څومره د فکر خلک دي او څومره بې بنسټه دي د دوی فکرونه.))

د غم فلسفه

خلیل جبران

زما خپلوان مړه شول او زه د ژوند په زندان کې بندي، د یووالي او یوازیتوب په نړۍ کې په هغوی ویر کوم.

زما ملګري له ما بېل شول او زما ژوند له هغوی وروسته د غم او درد ویاند انځور وګرځېد.

زما خپلوان او ملګري د مرګ په خوب ویده شوو او زما د هېواد غرونه په اوبښکو او وینو کې ولمبېدل. خو زه دلته همداسې ژوند تېروم لکه څرنګه چې د ژوند په خوندونو او د لمر له وړانګو څخه په روښانه غرونو له لوبو کوونکو خپلوانو او ملګرو سره مې تېراوه.

زما خپلوان د لوړې له لاسه مړه شول او څوک چې پاتې شول په توره له منځه یو وړل شول خو زه د هغو خلکو ترمنځ ګرځم راګرځم چې خوشاله دي، په خپل کار خوښ دي، له ښو نه ښه خواږه خوري، له غوره نه غوره شراب څښي او له اعلی نه په اعلی چپرکتونو ویده کېږي؛ هغه چې له ژونده خوشاله وي او ژوند ترې راضي وي.

زما خپلوان ډېر د ذلت او سپکاوي په مرګ مړه شول خو زه دلته په ارامتیا او ډاډ ژوند تېروم او همدا هغه تراژیدي ده چې زما د اروا په دریځ لوبول کېږي.

که زه په خپلو وږو خپلوانو کې وږی وای یا له خپل مظلوم قوم سره مې ظلم او خور زغملای وای، نو د دواړو فشار به زما په سینه دومره سخت نه وو او شپې به زما په سترگو کې دومره توري نه وې، د دې لپاره چې څوک چې په مصیبت او بې وسۍ کې خپلو خپلوانو ته لاس ورکوي هغه یو داسې سپېڅلی ډاډ احساسوي چې د خپل وجود لپاره د شهادت د ولولې ارمانجن وي بلکې په خپل ځان ویاړ کوي. زه له بې گناه سره بې گناه مړ کېرم، خو زه له خپل وږي او مظلوم قوم سره نه يم په داسې حال کې چې هغه د مرگ له جلوس سره یو ځای د شهادت د عروج په لور روان دي خو زه دلته، اووه سینده را دې پلو، د ډاډ په سیوري او د امن په ټاټوبي کې ژوند تېروم.

دلته زه له مصیبت او مصیبت خپلو څخه لرې يم او په هېڅ شي حتی پخپلو اوبښکو هم فخر نه شم کولای.

یو مسافر، چې له خپل هېواد څخه میلونو لرې وي، له وږو خپلو او خپلوانو سره څه کولای شي؟

کاش زه پوهېدای، د شاعر ویر او ماتم څه گټه لري؟

که زه د خپل هېواد په خاروه کې د غنمو بوتی وای، نو وږي ماشوم به ور مات کړی وم او زما په دانو به یې له خپلې سینې څخه د اجل لاسونه ایسته کړي وای.

که زه د خپل هېواد په باغونو کې پخه مېوه وای، نو وږې ښځې به خورلای وم او د خپلې گېډې اور به یې پرې مړ کړی وو.

که زه د خپل هېواد د هوا مرغه وای، نو وږي سړي به ښکار کړی وم او زما په بدن به یې له خپل وجود څخه د قبر سیوری لرې کړی وو.

خو آه! څومره د بې وسۍ او افسوس ځای دی چې زه نه د شام د پټیو د غنمو بوتی يم، نه د لبنان د درو پخه مېوه.

او همدا هغه خاموشه پیل دی چې زه یې پخپله د خپل خان او د شپې د سپورو په وړاندې سپک کړی يم. همدا هغه له درده ډکه کیسه ده چې زما ژبه او لاسونه یې را تړلي او په وړاندې یې په دې حالت کې ودرولی يم چې نه له ماسره هوډ او اراده شته او نه عمل.

خلک ماته وايي:

ستا د هېواد ويجاړتيا څه ده، پرته د نړۍ د يوې ناخيزې برخې د ويجاړۍ څخه او هغه اوبنکې او وينې چې ستا په هېواد کې وبهېدې، څه دي؟ پرته د اوبنکو او وينو له يو څو څاڅکو څخه چې شپه و ورځ د ځمکې د کرې له ډاگونو او درو څخه را توکېږي!

رېښتيا دي! خو زما د هېواد ويجاړۍ، خاموشه بربادۍ ده. زما د هېواد ويجاړتيا هغه گناه ده چې په پايله کې يې ماران او ښاماران زېږي، زما د هېواد ويجاړتيا هغه تراژيدي ده چې نه پکې نغمې شته او نه منظرې.

که زما قوم د بې ايمانو ټکمارو چارواکو پر خلاف سرکښي کولای او د سرکښۍ په جرم وژل شوي وای، نو ما به دا ويل چې د خپلواکۍ په لاره کې مړ کېدل د غلامۍ په سيوري کې له ژوند کولو څخه غوره دي او کوم شخص چې توره په لاس مرگ ته غېږه ورکوي، هغه له حق سره يو ځای ژوندی وي.

که زما هېواد په قومي جنگ کې برخه اخيستي وای او يو يو بچی يې په جنگ کې په درد خوړلی وای، نو ما به ويل چې زما قوم يو توند او تېز توپان دی چې په خپل قوت سره شنې او وچې څانگې يو ځای ماتوي او له منځه وړي او په توپاني څانگو کې له منځه تلل، د زړبودۍ په غېږه کې له مرگ څخه غوره دي.

که په نړۍ کې کومه سخته زلزله راغلې وای چې له کبله یې زما هېواد له یوې مخې
چپه شوی وای او زما خپلوان او ملګري په خاوره کې مړه شوي وای نو ما به ویل:
دا پټ قوانین دي چې په حرکت کې د راوستلو مسؤلیت یې هغه قوت دی چې له
انساني قوتونو څخه پورته او لوړ دی. په دې توګه، ناپوهي به وي چې موږ د هغو په
رازونو د پوهېدو هڅه وکړو.

خو زما نږدې خپل او خپلوان د بغاوت په جرم کې نه دي مړه، د ازادۍ په لاره کې
د جهاد په کولو نه دي شهیدان شوي او د دوی هېواد زلزلې نه دی ویجاړ کړی،
بلکې دوی د غلامۍ ګناه وژلي دي.

زما خپلوان په دار وڅېړول شول.

دوی مړه شول او په داسې حالت کې چې د دوی لاسونه ښي او کېن لوري ته خواره
شوي وو او سترګې یې د فضا په تیارو کې خښې وې!

دوی مړه شول او د بې ژبې او چوپټیا په حالت کې مړه شول، ځکه چې د انسانیت
غورونه د هغوی له چيغو او نارو څخه بند وو.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې له خپلو دښمنانو سره د ډارنو غوندې مینه او له
خپلو مینه والو څخه د بې دینو په څېر نفرت یې نه شوای کولای.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې ګنهګاران نه وو.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې هغوی په ظالمانو ظلم نه وو کړی.

هغوی مړه شول ځکه چې هغوی امن خوښاوه.

هغوی مړه شول او په دې هېواد کې وړي مړه شول چېرته چې د شیدو او شاتو ویالې
بهبدي.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې دوزخي بنامارانو د هغوی د پټیو ټول ځناور او د مودې کورنیو ټوله غله تر ستونې تېره کړه.

هغوی مړه شول د دې لپاره چې مارانو دا فضا په خپلو زهرو سره زهرجنه کړه، هغه فضا چې د یاسمین، گلاب او نېنتر په بویونو معطره وه.

اې د شام اوسېدونکو! زما او ستاسې خپلوان او نږدې خپل مړه شول، راوښیئ چې اوس مور له هغوی سره څه کولای شو چې د مرگ له منگولو څخه ژغورل شوي دي. زما سلگۍ د پېښېدونکو مخه نه شي نیولای او زموږ اوبسکې د هغوی سخته تنده نه شي خړوبولای.

نو بیا مور هغوی له لورې او تندې څخه څنګه وژغورو؟

آیا مور د شک او تردد، غفلت او بې پروایۍ په حالت کې په دې درد ناکې پېښې سترگې پټې کړو او د ژوند په سپکو او عادي کارونو کې بوخت اوسو؟

اې زما شامي وروره، هغه جذبه، چې تا د کور پر غاړه د خپل ورور د مرستې لپاره هڅوي، یو بې ساری امتیاز دی چې تا د ورځې له رڼا او د شپې له تیارې څخه د برخمن کېدو حقدار بولي.

د ټوکر مجسمه

خلیل جبران

یوه ورځ مې په کروندې کې له ټوکر جوړې مجسمې ته وویل: ته به په دې کروندې کې ولاړه ولاړه ستومانه شوې یې؟

هغې وويل: د ځناورو د وېرولو خوند دومره ژور او دوام لرونکی دی چې هېڅکله هم نه ترې سترې کېږم.

له يوې شېبې فکر وروسته مې وويل: دا رښتيا دي ځکه چې ما هم د دې خوشالی خوند ځکلی دی.

هغې وويل: هو، هغه خلک چې بدن يې له بوسو او وښو ډک وي، له دې خوند سره ښه بلدتيا لري.

د دې په اورېدو له هغه ځايه روان شوم، خو په دې نه يم خبر چې هغې زما ستاينه وکړه او که په ما يې ملنډې ووهلې.

يوه موده تېره شوه او په دې موده کې له هغې مجسمې فيلسوف جوړ شوی وو.

او کله چې بيا د هغې تر څنگ تېر شوم، ومې ليدل چې پر هغې دوو کارغانو ځاله جوړه کړې ده.

دوه ښځې

خليل جبران

زه چې په کوم کلي کې وزېږېدم په هغه کې يوه ښځه او يوه يې لور اوسېده. دا دواړه د کابوس په ناروغۍ اخته وې.

يوه شپه چې په ټوله نړۍ چوپتيا خوره وه، مور او لور مې وليدلې چې د خوب په حالت کې په خپل باغ کې گرځېدې.

مور، خپلې لور ته وويل: ((همم، زه پوه شوم چې زما هغه دښمنه ته يې چې زما
ځوانې يې تباہ کړه. هو، همدا ته يې چې زما د ژوند په کنډوالو يې د خپل ژوند
ودانۍ جوړه کړې. اې کاش! چې ته مې وژلای شواى.))

نجلی ورته وويل: ((اې کرکجنې او ځانغوښتونکې زړې بودۍ! ته يې چې زما او زما
د خپلواک فطرت ترمنځ خنډ يې او غواړې چې زما ژوند له خپل مراوي ژوند سره يو
شان کړې. اې کاش! خداى دې مرگ په نصيب کړه.))

په دې وخت کې يوه چرگ اذان وکړ او دواړه ښځې را وپښې شوې، زړې په ډېرې
مينې خپلې لور ته وويل: ((ايا دا ته يې زما د ځيگر ټوټې!))

او نجلی په ډېره مينه ځواب ورکړ: ((هو زما گرانې مورې!))

د واده ژوند

خليل جبران

په شواکس ښار کې يو شهزاده اوسېده. ټولو له هغه سره ډېره مينه کوله. نارينه،
ښځې او ماشومان تر دې چې له څرخايونو به شپانه هم د هغه ستړي مشي ته راتلل!
خو خلکو فکر کاوه چې د شهزاده ښځه ورسره هېڅ مينه نه کوي. ښايي ښځه به
يې له ده کرکه کوي.

يوه ورځ د گاونډي حکومت شهزۍ د شواکس له شهزۍ سره ليدو ته راغله. دواړه
تر ډېره يو ځای ناستې وې او له يو بل سره يې د زړه خواله کوله.

په خبرو خبرو کې يې خبره تر شهزاده گانو پورې ورسېده. د شواکس شهزې په احساساتي ډول وويل:

((زه ستا د واده په ژوند رخه کوم، ستا او ستا د شهزاده پر خوشالي باندې. حال دا چې زما پر واده ښه پرېمانه موده تېره شوې ده، خو که رښتيا رانه وپوښتي نو زه خو له خپل مېړه کرکه کوم هغه يوازې زما خو نه دی؛ زما غوندې بد مرغه ښځه به په دې درسته نړۍ کې نه وي.))

نو مېلمه شهزې هغې ته وکتل او ويې وويل:

((که له ما وپوښتي نو په حقيقت کې يوازې همدا ته له خپل مېړه سره رښتيني مينه کوې ځکه چې ستا په سينه کې لا تر اوسه د مينې تنده پاتې ده. هغه تنده چې له امله يې د ښځې ښايست پاتې وي، کت مټ هماغسې لکه د گلونو له امله د ښې پسرلۍ ...

خو د رحم وړ دی زما حالت او زما د خاوند چې مور صبر کړی او يو بل زغمو. يوازې خپله نکاح پالو او زموږ په ژوند تاسې او نور خلک تېروتي ياستی چې له وياړ ډکه خوشالي او خوښي پرې کوي.))

سترکه

خليل جبران

يوه ورځ سترگې وويل: زه له دې درو وړ هاخوا په شنې لړې کې پوښل شوی غږ وينم. آيا هغه ښايسته نه دی؟

غور واورېدل او له لږ ځنډ فکر وروسته يې وويل: غر چېرته دی؟ زه خو د هغه غر نه اورم.

بيا لاس وويل: زه د هغه د لمس او احساس کولو بې ځايه هڅې کوم. هېڅ غر مر نشته دی.

پوزې وويل: دلته هېڅ غر نشته ځکه چې زه يې بوی نه شم احساسولای. سترگې خپل پام بل خوا ته واړاوه او بيا درې واړو د سترگو په حيرانوونکو تصوراتو بحث پيل کړ.

ويې ويل: ښکاري چې سترگه لېونۍ شوې ده.

گيدړه

خليل جبران

يوې گيدړې د سهار په وخت کې په خپل سيوري سترگې واچولې او ويې ويل چې: ((نن زما د سهارنۍ لپاره بايد يو اوښ را پيدا شي.))

گيدړه ټول سهار د اوښ په لټه پسې سرگردانه - سرگردانه گرځېده، خو کله چې غرمه يې خپل سيوری بيا وليد نو ويې ويل: ((زما لپاره خو به يو مورک هم بس وي.))

لېونی اوبه

خلیل جبران

د وختونو خبره ده چې په یوه ښار کې چې نوم یې بربادي وو، یوه پاچا حکومت کاوه. دا پاچا ډېر زړور او هوښیار وو. د پاچا د زورتیا له امله خلک ترې وېرېدل، خو بل خوا د هوښیارتیا له امله یې بیا مینه ورسره کوله.

د دې ښار په منځ کې یو کوهي وو چې اوبه یې یخې او د ملغلرو په څېر رنې وې. د ښار ټولو خلکو، بلکې په خپله پاچا او د دربار غړو هم له همدې کوهي څخه اوبه وڅښلې. ځکه چې له دې پرته په ښار کې بل کوهي نه وو. یوه شپه کله چې ټول خلک په خواږه خوب ویده وو، یوه کوډگره ښار ته راننوته او د عجیبه درملو اوه څاڅکي یې په کوهي کې واچول او ویې ویل: ((له دې وروسته هر څوک چې دا اوبه وڅښي لېونی کېږي به.))

په سبا ورځ پاچا او د هغه له وزیرانو پرته د ښار ټولو اوسېدونکو د کوهي اوبه وڅښلې او د کوډگرې له وړاندوینې سره سم ټول لېونیان شول.

په دې ورځ د ښار په کوڅو او بازارونو کې خلکو د یوه بل په غوږ کې همدا ویل چې زموږ د پاچا او وزیر اعظم ماغزه خراب شوي او موږ د دې لېوني پاچا حکومت نه شو زغملای او باید له تخته یې را وغورځوو.

کله چې ماښام شو نو پاچا د سرو زرو په یوه لوښي کې له دې کوهي څخه اوبه راوغوښتې کله چې اوبه راغلې، نو په خپله یې هم وڅښلې او بیا یې په وزیر اعظم هم وڅښلې. د بربادي په ښار کې د خوښۍ مېلې جوړې شوې، ځکه چې خلکو ولیدل چې د دوی د پاچا او وزیر اعظم دماغ بېرته ښه شوی دی.

لوړې ارادې

خليل جبران

درې سړي په يوه قهوه خونه کې را يو ځای شول. په دوی کې يو توکر پلورونکی، يو نجار او دريم يې منجور (قبر کينونکی) وو.

توکر پلورونکي وويل: نن مې ډېر اعلى کفن په دوو اشرفيو پلورلی. راځئ، ټول ښه په مړه کېده شراب وڅښو.

نجار وويل: ما نن ډېر غوره تابوت پلورلی دی، ځکه نو له شراب سره به شامي کباب هم وخورو.

منجور وويل: ما نن يوازې يو قبر کينلی دی، خو د مړي وارثانو ماته دوه چنده پيسې راکړې. راځئ، لږ کلاب جامن هم ورسره را وغواړو.

د شپې په قهوه خونه کې تر ډېرو مزې-چرچې روانې وې او درې واړو شراب، کباب او کلاب جامن نوش جان کول، ځکه چې درې واړه خمار او خوشاله وو.

د هتې څښتن په خوښۍ خپلې ښځې ته کتل، ځکه چې د هغه کيراکانو بې درېغه لکښتونه کول.

کله چې له قهوه خونې څخه راووتل، سپوږمۍ پورته شوې وه.

درې واړو پر سرک سندرې ويلې، په لوړ غږ يې خبرې کولې او روان وو.

هتيوال او مېرمنه يې د قهوه خونې په دروازه کې ولاړ وو، هغوی ته يې کتل.

مېرمنې يې وويل: دا خلک څومره ازاد، خوښ او خوشاله دي که دوی هره ورځ همداسې راشي، نو زموږ زوی هېڅ اړتيا نه لري چې د شرابو په هتې کې سر وخوروي،

بلکې مور پخپلو عوايدو ښې لورې زده کړې ور باندې کولای شو او يو لوی عالم ترې جوړېدای شي.

د وښوځلي وويل

خليل جبران

د وښو يوه خلي خزان وهلې پانې ته وويل: ته د را غورځېدو پر وخت شور ماشور ولې جوړوې؟ ستا دې شور زما پسرلنی خوب را خراب کړی دی.

پانې په غوسه ورته وويل: اوو تبت ذاته، په پستی کې اوسېدونکی، له موسيقيت بې برخې او بدرنگه خليه! چې په لوړو بادونو کې نه اوسې نو د راگ په لی به څه پوه شې؟

له دې وروسته، خزان وهلې پانه په ځمکه ويده شوه او کله چې پسرلی راغی او سترگې يې پرانيستې، ويې ليدل چې اوس پخپله يو خلی ترې جوړ وو.

کله چې بيا خزان راغی او په دې خلي نورې پانې را وغورځېدې، نو ورو يې وويل: ((دا خزان وهلې پانې څومره شور کوي. زما خوږ خوب يې را خراب کړ.))

دوه عالمان

خليل جبران

په يوه ښار کې دوه عالمان اوسېدل چې په خپل منځ کې يې ډېر سخت اختلافات لرل او د يو بل په وړتيا او استعداد به يې رشخند واهه. په دوی کې يو دهرې او بل خدای پرسته وو. يوه ورځ دواړه په بازار کې يو ځای شول او د خپلو خپلو پيروانو په شتون کې يې د خدای په موجوديت او عدم موجوديت بحث پيل کړ، له ساعتونو مناظرې وروسته له يو بله جلا شول.

په همدې ماښام دهرې جومات ته لاړ او له خپلو تېرو گناهونو د بښنې لپاره يې له خدای نه بښنه وغوښته.

دا بل عالم خپل کتابونه وسوځول، په دې چې دهرې شوی وو.

د نېکۍ او بدۍ فرېښته

خليل جبران

د نېکۍ او بدۍ فرېښتې د غره په څوکې سره يو ځای شوې.

د نېکۍ فرېښتې وويل: اې وروړه، سهار پخیر!

د بدۍ فرېښته پټه خوله ولاړه وه.

د نېکۍ فرېښتې وويل: نن ستا طبيعت راته ښه نه ښکاري؟

د بدی فرښتې وویل: له یوې مودې راهیسې خلک ستا گومان را باندې کوي. ستا په نوم راته غږ کوي او ستا په څېر چلند را سره کوي، دا خبره مې ډېره بده راځي.
د نېکۍ فرښتې وویل: خو په ما باندې بیا ستا گومان کوي او ستا په نوم راته غږ کوي.

د دې په اورېدو د بدی فرښتې د انسان په حماقت لعنت ووايه او الوته.

حضرت بايزيد بسطامي رح اويهودي راهب

د بايزيد هغه كيسه چې د يوې غيبې اشارې له مخې د يهودو په جامه کې د هغوی غونډې ته ورغلی وو؛ له ((روض الفائق)) سربره د امام شافعي په نوموتي کتاب ((روضة الرياضين)) او د هغه په لنډيز کې هم راغلې ده. دا كيسه حضرت مولانا سيد ابوالاعلی مودودي رحمه الله له عربي اردو ته ژباړلې چې پښتو ته هم له اردو څخه ژباړل شوې.

حضرت بايزيد بسطامي رحمة الله عليه ته يوه ورځ په مراقبه کې امر وشو چې د يهودو جامې واغونډه او سمعان سيمې ته لاړ شه او د يهودو په اختر کې گډون وکړه. حضرت بايزيد رح لومړی خو له دې الهام نه وارخطا شو خو کله چې بيا بيا خپلې همدا ډول الهام ورته وشو نو د يهودو لباس يې په تن کړ او د اختر په ورځ يې سمعان ته تشریف يووړ.

کله چې ټول يهودان هلته راټول شول او د هغوی لوی لوی علما هم راغونډ شوو نو تر ټولو لوی راهب د وينا کولو لپاره پاڅېد. خو کله چې ودرېد، نو په وعظ کولو ونه توانېد او پر زړه يې يو خاص اغېز احساس کړ چې له امله يې ژبه له کاره ولوېده. کله چې تر ډېره پورې چوپ ولاړ وو نو خلکو شور او زوږ جوړ کړ او خلکو د دې

چوپتیا علت ترې وپوښته. راهب ورته وویل چې: نن زموږ منځ ته کوم محمدي (ص) راننوتی دی، د هغه محمدي (ص) له امله زه تقریر نه شم کولای، په دې چې هغه زموږ د آزموینو په توګه راغلی.

کله چې ګډونوالو دا خبره واورېده، نو یو ډول غوسه او خفګان جوړ شو او خلکو هغه راهب ته وویل چې موږ ته اجازه راکړئ چې ویې وژنو. راهب وویل چې پرته له کوم دلیل او برهان نه یې وژل په کار نه دي، بلکې لومړی د حجت د پوره کېدو لپاره خبرې ورسره وکړئ، له هغه وروسته یې بیا ووژنئ.

کله چې خلکو دا واورېدل نو د نوي راغلي کس په لټه کې شوو. راهب وویل چې محمدي زه تا ته ستا پیغمبر صلی الله علیه وسلم واسطه کوم چې هر چېرته ناست یې همالته ودرېږه، که دې موږ ډاډه کړو نو موږ به ستا اتباع وکړو؛ خو که تا د اسلام په اړه زموږ شکونه لرې کولای ونه شو، نو موږ به تا ووژنو. حضرت بايزيد رح سمدستي پاڅېد. د ګډونوالو منتظرې سترګې ارامه شوې. راهب وویل: چې محمدي! موږ له تا یو څو پوښتنې کوو، که تا هغه ځواب کړې نو موږ به ستا او ستا د دین پیروان شو که نه نو د همدې غونډې په مخکې به وژل کېږي. حضرت بايزيد رح د پوښتنو اجازه ورکړه.

راهب: را وښه هغه یو څه شی دی چې دوهم یې نشته؟

حضرت بايزيد رح: داسې یو چې دوهم یې نه وي هغه د الله تعالی ذات دی.

راهب: هغه دوه څه دي چې درېیم یې نشته؟

حضرت بايزيد رح: هغه دوه شپه او ورځ دي چې درېیم نه لري.

راهب: هغه درې څه شی دي چې څلورم یې نشته؟

حضرت بايزيد رح: عرش، کرسی او قلم.

راهب: هغه څلور راوښيه چې پنځم يې نشته.

حضرت بايزيد رح: تورات: انجيل، زبور، قرآن.

راهب: هغه شپاړ شپان څه دي چې اووم يې نشته؟

حضرت بايزيد رح: شپاړ ورځې دي چې ځمکه او آسمان پکې پيدا شوي.

راهب: داسې اوه شپان راوښيه چې اتم يې نه وي.

حضرت بايزيد رح: اوه آسمانونه.

راهب: داسې اته شپان راته ووايه چې نهم يې نه وي.

حضرت بايزيد رح: د عرش اوچتوونکې پرېنتې.

راهب: هغه نهه شپان څه دي چې لسم نه لري؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت صالح عليه الصلوة والسلام د قوم هغه نهه کلي چې

فساد کوونکي پکې مېشت وو.

راهب: عشره کامله څه ده؟

حضرت بايزيد رح: هغه شخص چې د تمتع حج وکړي او د قربانۍ وس ونه لري، نو

هغه ته پکار ده چې لس روژې ونيسي. د دې روژو، لس ورځو ته عشره کامله وايي.

راهب: هغه يوولس او دولس او ديارلس څه دي؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت يوسف عليه السلام يوولس وروڼه، دولس مياشتې او

حضرت يوسف عليه السلام په خوب کې ديارلس شپان د سجده په حالت کې

ليدلي وو.

راهب: هغه کوم قوم دی چې دروغ یې وویل او جنت ته لاړ او هغه کوم خلک دي چې رښتیا یې وویل خو دوزخ ته لاړل؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت يوسف عليه اسلام ورونو دروغ وویل خو جنت ته لاړل. يهود او نصارا د يو بل په دروغ گڼلو کې رښتیني دي، خو هغوی به دوزخ ته ځي.

راهب: ستا په ټول بدن کې ستا د نوم ځای چېرته دی؟

حضرت بايزيد رح: د هغه ځای ستا دوه غوړونه دي.

راهب: قسم د هغو بادونو چې گرد الوځوي، بیا د هغو وربځو چې پټي اوچتوي، بیا د هغو کښتو چې په نرمۍ چلېږي، بیا د هغو ملایکو چې له امر سره سم وېش ترسره کوي، د دې آیتونو تفسیر راته ووايه.

حضرت بايزيد رح: له ((ذاریات)) نه مراد بادونه دي. له ((حاملات)) نه مراد له اوبو نه ډکې وړيځي دي. له ((جاریات)) او ((مقسمات)) نه مراد هغه پرنښتې دي چې له یوه شعبانه تر بل شعبانه د انسانانو لپاره د رزق رسولو دنده ترسره کوي.

راهب: هغه څه شی دی چې د ساه اخیستلو نسبت ورته شوی خو روح نه لري؟

حضرت بايزيد رح: هغه صادق سهار دی چې روح نه لري خو بیا هم تنفس پکې شته دی؛ والصبح اذا تنفس.

راهب: هغه څوارلس شیان څه دي چې له الله تعالی سره د خبرو کولو فضیلت ور په برخه دی؟

حضرت بايزيد رح: اوه اسمانونه او اوه ځمکې.

راهب: هغه کوم قبر دی چې خپل مړی یې ورسره گرځاوه؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت یونس عليه السلام کب.

راهب: هغه کومې اوبه دي چې نه له اسمانه را وړېدلې او نه له ځمکې را ايستل شوې؟

حضرت بايزيد رح: حضرت سليمان عليه السلام چې بلقيس ته کومې اوبه لېږلي وې، هغه د اسونو د خولو اوبه وې چې نه له اسمانه وړېدلې وې او نه له ځمکې راوتلې وې.

راهب: هغه څلور شيان راوښيه چې نه د مور له خېټې پيدا شوي او نه د پلار له شا نه تېر شوي؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت اسماعيل عليه السلام پسه. د حضرت صالح عليه السلام اوبښه. حضرت آدم عليه اسلام او حوا عليها السلام.

راهب: هغه وينه چې تر ټولو مخکې په ځمکې وبهېده، د چا وه؟

حضرت بايزيد رح: له ټولو نه مخکې د هابيل وينه وه چې د قابيل د قتل له امله په ځمکې وبهېده.

راهب: هغه څه شی دي چې خدای پيدا کړ او له پيدا کولو وروسته يې بېرته په خپله وپېره؟

حضرت بايزيد رح: د مؤمن نفس چې خدای پيدا کړی او بيا يې په خپله اخيستی.

راهب: اې محمدي (ص)! هغه کوم غږ دی چې الله تعالی پيدا کړی او بيا يې د هغه بدې بيان کړې؟

حضرت بايزيد رح: هغه د خره غږ دی.

راهب: هغه کوم مخلوق دی چې الله تعالی پيدا کړی او د هغه له لويوالي يې خلک وپړولي دي؟

حضرت بايزيد رح: د بنحو چل او مکر.

راهب: هغه څه شی دی چې الله تعالی پيدا کړي او په خپله يې د هغه په هکله پوښتنه هم کړې؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت موسی عليه السلام عصا، چې خدای پيدا کړې او بيا يې په خپله د هغې اړوند پوښتنه هم کړې.

راهب: په بنحو کې تر ټولو غوره بنحې او په سيندونو کې تر ټولو غوره سيندونه کوم دي؟

حضرت بايزيد رح: حضرت حوا (ع)، خديجة الكبرى (رض)، عايشه (رض)، آسيه (ع)، فاطمة (رض)، مريم (ع)؛ او په سيندونو کې غوره د جيحون، سيحون، دجله، فرات او نيل سيندونه دي.

راهب: تر ټولو غوره غرونه او غوره ژوي کوم دي؟

حضرت بايزيد رح: په غرونو کې تر ټولو غوره غر د طور غر دی او په ژويو کې تر ټولو غوره ژوی اس دی.

راهب: ای محمدي(ص)! ووايه په دوولسو مياشتو کې تر ټولو غوره مياشت کومه يوه ده؟ او په شپو کې تر ټولو غوره شپه کومه ده؟ او د ((طامت)) کلمې تفسير څه دی؟

حضرت بايزيد رح: غوره مياشت د روژې مياشت ده، په شپو کې غوره شپه د قدر شپه ده او طامت د قيامت د ورځې نوم دی.

راهب: په يوه ونه کې دوولس ښاخونه دي، په هر ښاخ کې دوولس پانې او په هره پانه کې پنځه گلان دي، دوه گلان لمر ته دي او په درې گلانو سيوری غورېدلی، ووايه چې دا څه شی دی؟

حضرت بايزيد رح: له ونې مراد كال دى چې دولس مياشتې لري او هره مياشت دېرش ورځې لري. په هره ورځ كې پنځه گلان يعنې د پنځه وخته لمنځونه، چې د ماسپښين او مازديگر د لمر په رڼا يعنې د ورځې ترسره كېږي او د ماښام، ماخوستن او سهار درې لمنځونه په سيوري يعنې د لمر له لوېدو وروسته كېږي.

راهب: هغه څه شى دي چې كعبې ته ورسېده او د بيت الله طواف يې وكړ په داسې حال كې چې نه پكې روح شته او نه هم په هغه باندې حج فرض دى؟

حضرت بايزيد رح: د حضرت نوح عليه السلام كښتى، كله چې د توپان په حالت كې دا كښتى عربو ته ورسېده نو د بيت الله طواف يې وكړ كه څه هم بيت الله په اوبه كې ډوبه وو.

راهب: الله تعالى څو نبيان پيدا كړي؟ په هغو كې څو مرسل او څو نامرسل دي؟

حضرت بايزيد رح: صحيح علم يې له الله تعالى سره دى خو داسې ښكاري چې يو لك او څلورويشت زره نبيان تېر شوي دي چې په هغو كې درې سوه او ديارلس مرسل او نور يې نامرسل دي.

راهب: هغه څلور شيان كوم دي چې اصل خو يې يو دى خو رنگ او خوند يې په خپلو كې توپير لري؟

حضرت بايزيد رح: دا څلور شيان سترگه، غوړ، پزه او خوله دي. د غوړ د اوبو خوند تريخ، د سترگې اوبه مالگينې، د خولې لارې خوږې او د پزې د اوبو خوند تريو دى. راهب: د نقير، قطمير او فتيل د كلمو تفسير څرگند كړه.

حضرت بايزيد رح: نقير د خرما د زري باندني سپين رنگ ته وايي؛ قطمير د زري سپين پوستكى دى؛ فتيل د زري په منځ كې سپين تار ته وايي.

راهب: د سبد او لبد كلمو تفسير راته ووايه.

حضرت بايزيد رح: د اوزې او پسه د وېښتانو نوم دی.

راهب: ووايه هم او رم د چا نوم دی؟

حضرت بايزيد رح: له حضرت آدم عليه السلام نه د مخکنيو امتونو نوم دی.

راهب: ووايه خر په خپل غر کې څه وايي؟

حضرت بايزيد رح: د ماليې په اخيستونکو دې د الله تعالی لعنت وي.

راهب: د سپي غر څه شی دی؟

حضرت بايزيد رح: په دوزخيانو دې د الله تعالی د غضب له مخې هلاکت راشي.

راهب: د غويي تسبيح څه ده؟

حضرت بايزيد رح: د الله تعالی سپېڅلتيا بيانوو او د هغه ستاينه هم سپېڅلې ده.

راهب: اس د جنگ په ميدان کې څه وايي؟

حضرت بايزيد رح: پاک دی هغه ذات چې هغه وخت زما ساتنه کوي چې خلک له يو بل سره مخېږي او په خپلو کې په جنگ اخته کېږي.

راهب: د اوبن تسبيح راوښايه.

حضرت بايزيد رح: زما لپاره الله تعالی بسنه کوي. د ساتنې او ملاتړ لپاره الله بسندويه دی.

راهب: د چونگېني تسبيح څه ده؟

حضرت بايزيد رح: پاک دی هغه ذات چې په دښتو او بيابانونو کې يې عبادت کېږي او د خرابيو سمونکی دی.

راهب: د بلبل په خوړ غر کې کوم آيت دی؟

حضرت بايزيد رح: سبحان الله حين تمسون و حين تصبحون؛ ژباړه: نو د الله تسبيح
كوي كله چې ماښام كوي او كله چې سهار كوي؟

راهب: هغه څه شي دي چې الله تعالى وحي ور لېرلي، خو نه هغه انسان دي، نه
پېري او نه پرېسته؟

حضرت بايزيد رح: د شاتو مچي.

له دې نه وروسته حضرت ابو يزید رحمة الله عليه وفرمايل كه كومه بله پوښتنه دې
وي نو ووايه، خو راهب نته وكړه او ويې ويل چې بله كومه پوښتنه نه لرم. نو حضرت
ابو يزید (رح) وفرمايل اوس زه غواړم له تا يوه پوښتنه وكړم: اې راهبه! ته له آسماني
كتابونو خبر يې، يوازې يوه خبره راته وكړه چې د آسمان او د جنت كلي څه شي
ده؟

راهب د دې پوښتنې په اورېدو حيرانه شو. حضرت ابو يزید د گډونوالو پام ځانته ور
واړاوه او ويې ويل چې ما د دومره پوښتنو ځواب وركړ خو ستاسې راهب د يوې
پوښتنې له ځوابولو هم مخ اړوي. راهب چې دا واورېدل نو ويې ويل چې زه د ځواب
در كولو لپاره چمتو يم؛ خو وپېرېم چې شته خلك به زما خبره ونه مني. كله چې
گډونوالو دا خبره واورېده، نو ويې ويل چې مور به هېڅكله هم ستا مخالفت ونه
كړو. كه كومه حق خبره وي، نو څرگنده يې كړه. مور يې د منلو لپاره چمتو يو، ته
زموږ مشري، مور ستا اطاعت كوونكي يو، كه كوم هدايت زموږ لپاره گټور وي، نو
په څرگند ډول يې وړاندې كړه. راهب وويل چې رښتيا خبره دا ده چې د جنت كلي
لا اله الا الله محمد رسول الله ده.

گډونوالو چې د راهب له خولې دا الفاظ واورېدل، نو ټولو د مسلمانېدو اعلان وكړ.
د يهوديت ټولې نښې له منځه يو وړل شوې او د حضرت بايزيد رحمة الله عليه په
لاسونو ټول خلك په اسلام سر لوري شوو. حضرت بايزيد بسطامي (رح) ته الهام

وشو چې تا زموږ لپاره د يهوديت جامې اغوستې وې، مور ستا د دې اطاعت په بدل کې ستا له امله سلگونه خلک په اسلام کې داخل کړو.

د حضرت بايزيد بسطامي رح عيني کيسې

کتاب: جنيد و بايزيد

(۱)

کله چې بايزيد (رح) خښ کړی شو، نو د علي مور يې چې د احمد خضرويه رح ښځه وه، زيارت ته راغله. کله چې له زيارت نه اوزگار ه شوه نو ويې ويل: تاسو پوهېږئ چې بايزيد (رح) څوک وو؟ خلکو وويل چې: تاسې تر مور ښه پوهېږئ.

هغې وويل: يوه شپه ما د کعبې طواف کاوه او د يو څه ځنډ لپاره کېناستم او ويده شوم. په خوب کې مې وليدل چې پرښتو زه آسمان ته يو ورم. ما تر عرش لاندې يوه دښته وليده چې اوږدوالي او پلنوالي يې هېڅ حد نه لاره، هغه ټوله دښته له گلانو ډکه وه او د هر گل په پانې ليکل شوي وو: بايزيد رح ولي الله دی.

شيخ ابوسعيد ابو الخير د بايزيد رح زيارت ته راغی، نو ويې فرمايل دا هغه ځای دی چې په ټوله دنيا کې چې د چا کوم شی ورک شي، هغه دې يې دلته ولټوي.

(۲)

علامه محمد اقبال رحمه الله د بايزيد په اړه فرمايي:

دور ها بايد که تا یک مرد حق پیدا شود بايزيد اندر خراسان يا اويس اندر قرن

(۳)

علامه اقبال رح هغه خبره په خپل يوه شعر کې راوړې ده چې د حضرت بايزيد رح د سنتو د اتباع حال دا وو چې ټول ژوند يې خټکي له دې امله ونه خوړ چې له احاديثو دا خبره ور ثابته نه شوه چې پيغمبر صلی الله عليه وسلم خټکي په څه ډول خوړلی. همدا کلمات د لاندیني شعر ژباړه ده:

کامل بسطام در تقلید فرد اجتناب از خوردن خربوزه کرد

(۴)

بايزيد به د شپې څلور رکعته لمونځ وکړ بيا به يې سلام وگرځاوه او وبه يې ويل دا لمونځ د قبلېدو وړ نه دی. بيا به يې څلور رکعته لمونځ وکړ، بيا به يې همدا وويل چې دا لمونځ د قبلېدو وړ نه وو، تر دې چې په همدې ډول به شپه پای ته ورسېده او سهار به يې الله تعالی ته زاری کولې چې ما ستا په وړاندې د ښه لمانځه ډېره هڅه وکړه خو پکې پاتې راغلم. په دې چې څنگه چې زه يم، هماغسې مې لمونځ هم دی، د همدې لپاره ما په خپلو لمونځ کوونکو بندگانو کې وشمېره.

(۵)

د يوه جومات امام له بايزيد رح نه وپوښتل چې تاسې کار خو نه کوئ نو بيا خورئ او څښئ له کومه ځايه. بايزيد وفرمايل لومړی ما پرېږده چې هغه لمونځ چې همدا اوس مې په تا پسې وکړ، هغه بېرته را وگرځوم، ځکه چې کوم څوک چې خپل رازق نه پېژني، د هغه تر شا لمونځ نه صحيح کېږي.

همداسې يو کس ته بايزيد وفرمايل چې: کوم خدای چې سپي، پيشو او حيواناتو ته روزي ورکوي، نو آیا هغه بايزيد ته رزق نه شي ورکولای؟ دغه راز يوه شخص ترې وپوښتل چې: تاسې ته رزق له کومه راځي؟

ويې فرمايل: که دا رزق نه وای، نو له اسمانه به مو نازل کړی وای.

(۶)

بایزید رح فرمایی چې: یو خُلی د دجلی سیند ته ور نږدې شوم، نو اوبه له ډېره جوشه زما هرکلي ته را پورته شوې؛ خو ما ورته وویل چې ستا دا ښه راغلاست به ما د ذرې هومره هم کبرجن نه کړي او زه خپل دېرش کلن ریاضت د تکبر له امله نه شم ضایع کولای، ځکه چې زه د کرم غوښتونکی یم نه د کرامت.

(۷)

وایی چې په سیند کې یو لړم د ډوبېدو په حال کې وو، نو بایزید له سینده را وایست خو لړم وچيچه. هغه لړم درې خُلی په سین کې ولوېد او بایزید رح هر خُلی هغه را وایست او هغه لړم درې واړه واړه بایزید رح وچيچه. یو شخص چې نږدې ولاړ وو ویې ویل: تاسې ډېر عجیب یاستئ، هغه تاسې چيچي او تاسې بیا هم په هغه رحم کوئ. نو ویې فرمایل چې که هغه له بدې څخه نه منع کېږي، نو زه له نېکي کولو څخه ولې را وگرځم؟

(۸)

مولانای روم رحمة الله تعالی علیه د حضرت بایزید بسطامي رح د وخت یوه کیسه بیانوي چې یوه مسلمان یوه یهودي ته د اسلام دعوت ورکړ. یهودي ورته وویل چې د کوم اسلام لور ته مې غواړې؟ که د بایزید بسطامي رح اسلام وي، نو هغه زما له وس او توانه ډېر اوچت دی چې د لاسته راوړو کوښښ یې زما د وس خبره نه ده او که اسلام هماغه دی چې ته یې عملي بېلگه یې نو ستا په پرتله زما په څېر یو عادي انسان هم غوره دی. ستا اعمال خو داسې دي چې که کوم کس د اسلام خواته مایل هم وي، ستا په لیدو به یې له اسلام نه کرکه وشي.

(۹)

یوه ورځ یوه شخص د بایزید رح لپاره یو څه منې راوړې. بایزید بسطامي رح یوه منډه را واخیسته او ویې موسل او بیا یې ټولې منې په ناستو خلکو ووېشلې او بیا یې وفرمایل چې که زه د خپل نفس غوښتنې پوره کړم، نو پر هغه به مال برلاسی شي. فرمایي: څوک چې د خپل نفس غوښتنه پوره کړي، د هغه په عمل کې به تنبلي او سستي را پیدا شي.

(۱۰)

یو ځلي حضرت بایزید رح د خپل نفس جایزه واخیسته نو ډېر چاغ یې وموند. بایزید وفرمایل: اې نفسه! زه خو په تا ډېر کم خورم، څښم او ستا هېڅ غوښتنه نه پوره کوم، نو بیا څنگه دومره چاغ شوی یې؟ هغه ځواب ورکړ چې: د هغه درناوي له امله چې تاته یې درکوي. ویې پوښتل کوم درناوی؟ نفس ورته وویل: کله چې ته بازار ته ځي نو ټول خلک تا ته ودرېږي او ستا لاسونه ښکلوي، بس زه هم په همدې خپل کار وباسم.

بایزید رح وفرمایل: ښه دا خبره ده، نو د روژې په میاشت کې یې د بازار په منځ کې دودۍ ژوول پیل کړل. د بایزید رح د دې کار له امله خلک ورڅخه بدگمانه شوو او له هغه یې کرکه وشوه. اوس چې بایزید رح خپل نفس ته وکتل، نو ډېر ډنگر شوی وو.

(۱۱)

بایزید رح فرمایي چې: ما درې کاله مجاهده وکړه، خو علم او په هغه باندې له عمل کولو څخه مې هېڅ شی هم زیات سخت ونه موندل. دغه راز فرمایي چې: که ووينئ چې یو کس په هوا کې الوځي، نو د هغه په دې کرامت مه غولېږئ تر څو چې ونه

گورئ چي هغه په اوامرو و نواھيو، د الله تعالی د حدودو په ساتنه او د شریعت په عملي کولو کې څنگه دی؟

د پیغمبر ص خانګړنې

علامه عبدالرؤف مناوي (متوفي ۱۰۰۳هـ) لیکي چې د پیغمبر صلی الله علیه وسلم له بې شمېره خانګړنو څخه یوه خانګړنه دا هم ده چې الله تعالی په قرآن کریم کې د نبی کریم ص هر یو غړی مبارک بېل بېل یاد کړی دی.

(الف) د پیغمبر ص د څېرې مبارکې په اړه ارشاد دی: قد نری تقلب وجهک.

(ب) د سترګو په اړه یې راځي: ولا تمدن عینیک.

(ج) او د ژبې مبارکې په اړه یې ارشاد دی: فانما یسرناه بلسانک.

او لاس او څټ مبارک دواړه یو ځای یاد شوي: ولا تجعل یدک مغلوله الی عنقک.

(د) په همدې ډول د سینې او ملا یادونه په الم نشرح سورت کې یو ځای شوې ده: الم نشرح لک صدرک ووضعا عنک وزرک الذی انقض ظهرک.

(ه) مبارک زړه یې په دې آیت کې یاد شوی: نزل به الروح الامین علی قلبک.

د عربو حریص

مفتي محمد تقی عثمانی حفظه الله په خپل کتاب ((تراشي)) کې لیکي:

په عربو کې اشعب نومي يو شخص (متوفي ۱۵۴هـ) د خپل حرص له امله ډېر زيات مشهور وو، تر دې چې لقب يې هم طامع يعني حريص مشهور شوی وو او د حرص او لالچ په اړه بيخي يو متل گرځېدلی وو. هر کله به چې د کوم شخص په اړه ويل کېدل چې هغه ډېر حريص دی نو وايي چې: هغه د خپل وخت اشعب دی. يا پلانکی خو له اشعب نه هم وړ تېر دی. په عربي ژبه کې مې دا جملې ډېرې اورېدلې وې. خو د خطيب رح په کتاب ((د بغداد تاريخ)) کې د هغه يو څو کيسې راغلې چې د طبيعت د تازه کېدو لپاره يې دلته راوړو:

الف:- اصمعي رح وايي چې يوه ورځ ماشومان په اشعب پسې شول او ځوراوه يې، اشعب يې پر وړاندې بې وسه شو، نو ماشومانو ته يې وويل: ((هله، لار شئ، سالم بن عبدالله خرماوې وبشي.))

ماشومانو چې دا واورېدل نو د حضرت سالم رح د کور لور ته يې ور مندې کړې. اشعب چې دا وليدل نو په خپله يې د ماشومانو تر شا منډه پيل کړه چې څوک خبر دي؛ کېدای شي دا خبره رښتيا وي او سالم رح به په رښتيا هم خرماوې وبشي.

ب:- ضحاک وايي چې حريص اشعب د يو څو خلکو تر څنګ تېر شو چې د سودا د خرڅولو کڅورې يې جوړولې. اشعب ورته وويل: لږ لويې لويې يې جوړې کړئ!
هغوی وپوښتل چې: هغه ولې؟

اشعب ورته وويل: کېدای شي چې کوم څوک په همدې کڅورو کې زما لپاره کومه ډالۍ راوړي!

ج:- اشعب بيا په خپله وايي چې: کله به مې چې په کومه جنازه کې ګډون وکړ او هلته به مې دوه سړي په خپلو کې په خبرو وليدل، نو تل به مې همدا احساسوله چې کېدای شي مړي به زما لپاره کوم وصيت کړی وي او دوی به په هماغه اړه خبرې کوي.

پر ماشوم امر کول

مفتي محمد تقی عثمانی

کتاب: تراشي

علامه طاہر بن عبدالرشید بخاري رح ليکلي دي چې هر پلار ته پکار ده چې کله په خپل زوی امر کوي نو د صريحو الفاظو پر حای دې داسې ووايي چې:

((زویه، که هغه فلانی کار وکړې نو ښه به وي.))

په دې چې که صراحتاً امر وکړي او مثلاً وایي چې: ((داسې وکړه!)) او زوی د کوم علت له مخې هغه کار ونه کړي، نو هغه به د مور و پلار د نافرمانۍ له امله په کبیره گناه اخته شي. حال دا چې په لومړي صورت کې دا وېره نشته.

په عادي خبرو کې د قرآن کریم آیتونه

حضرت عبدالله بن مبارک رح فرمایي چې: زه یو خلې حج ته لارم، په لاره کې مې یوه زړه ښځه ناسته ولیده چې د وړیو کمیسی یې اغوستی وو او د وړیو خادری یې په ځان کړی وو، ما سلام پرې واچاؤ، نو هغې ځواب راوړ: سلامٌ قولا من رب رحیم.

ما وپوښتل: الله تعالی دې پر تا رحم وکړي، ته دلته څه کوي؟

ویې ویل: من یضلل الله فلا هادی له؛ ژباړه: څوک چې الله بې لارې کړي، هغه لره هېڅ لارښود نه وي.

زه پوه شوم چې لاره ترې غلطه شوې. له همدې مې ترې وپوښتل: چېرته ځي؟

ويې ويل: سبحن الذى اسراى بعبده ليلا من المسجد الحرام الى المسجد الاقصى؛
ژباړه: پاک دى هغه ذات چې خپل بنده يې د شپې له مسجد الحرام نه مسجد
الاقصى ته وې ووړ.

زه پوه شوم چې حج يې کړى او غواړي بيت المقدس ته لاړه شي. ومې پوښتل: له
کوم وخت راهيسې دلته ناسته يې؟

ويې ويل: ثلث ليال سويا؛ ژباړه: پوره درې ورځې.

ما وويل: له تاسره خو د خوراک هم څه نشته، خورې څه؟

ځواب يې راكړ: هو يطعمنى ويستقن؛ ژباړه: هغه الله په ما خوري او څښي.

ما وپوښتل: اودس په څه شي كوي؟

ويې ويل: فيتمموا صعيدا طيبا؛ ژباړه: په پاكي خاورې تيمم وكړئ.

ما وويل: له ما سره د خوراک يو څه شته، خورې يې؟

ځواب يې راكړ: اتمو الصيام الى الليل؛ ژباړه: تر شپې پورې روژې بشپړې كړئ.

ما وويل: دا خو د روژې مياشت نه ده.

ويې ويل: ومن تطوع خيرا فان الله شاكر عليم؛ ژباړه: او کوم څوک چې په نېکۍ کې
زيادت وکړي، نو الله تعالى شکر کوونکی او پوهېدونکی دی.

ما وويل: د سفر په حالت کې خو فرض روژه پرېښودل هم روا ده.

ويې ويل: وان تصوموا خير لكم ان كنتم تعلمون؛ ژباړه: که تاسې پوهېږئ نو روژه
نيول زيات غوره دي.

ومې ويل: ته زما غونډې ولې خبرې نه کوي؟

خواب مې ترلاسه کړ: ما يلفظ من قول الاديه رقيب عتيد؛ ژباړه: انسان چې کومه خبره کوي، د هغه لپاره يوه ساتونکې پرېنښته وي.

ما وپوښتل: ته له کومې قبيلې څخه يې؟

ويې ويل: لاتقف ما ليس لك به علم؛ ژباړه: او په هغه څه پسې مه کېږه چې تاته يې پوهه نه وي.

ومې ويل: وپښه له ما تېروتنه وشوه.

ويې ويل: لاتثريب عليكم اليوم يغفرالله لكم؛ ژباړه: نن پر تاسو کومه پره نشته، الله دې بخښنه درته وکړي.

ومې ويل: که غواړې زما پر اوښې سپره شه او له خپلې قافلې سره يو ځای شه.

ويې ويل: وما تفعلوا من خير يعلمه الله؛ ژباړه: تاسې چې هره نېکي کوئ، الله پرې پوه دی.

خپله اوښه مې کېنوله، خو هغې له سپرېدو مخکې وويل: قل للمومنين يغضوا من ابصارهم؛ ژباړه: مؤمنانو ته ووايه چې خپلې سترگې ښکته کړي.

ما خپل سترگې ښکته کړې او هغې ته مې وويل: سپره شه.

خو کله چې هغه سپره شوه نو ناڅاپه اوښه وتښتېده او په دې اړ و دوړ کي د هغې جامې څيرې شوې، پر دې کار هغې وويل: ما اصابكم من مصيبة فيما كسبت ايديكم؛ ژباړه: تاسې ته چې هر مصيبت رسېږي هغه ستاسې د اعمالو له امله وي.

ومې ويل: لږ ودرېږه چې زه اوښه وټرم، بيا پرې سپره شه.

هغې وويل: ففهمناها سليمان؛ ژباړه: مور د دې مسئلې حل سليمان (عليه السلام) ته ور وښود.

ما اوبښه وتړله او هغې ته مې وويل: اوس پرې سپره شه. هغه سپره شوه او دا آيت يې ولوست: سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وانا الى ربنا لمنقلبون؛ ژباړه: پاک دی هغه ذات چې زموږ لپاره يې دا سورلۍ اېل کړه او موږ يې (رام) کوونکي نه وو او بې شکه چې موږ ټول خپل پروردگار ته ورگرځېدونکي يو.

ما د اوبښې پری ونيو او روان شوم. ما دېرې تېزې مندې وهلې او ورسره مې په زوره زوره چيغو باندې اوبښه هم وېروله. د دې په ليدو هغې وويل: واقصد في مشيك واغضض من صوتك؛ ژباړه: او په خپل تگ کې له اعتدال نه کار واخله او خپل غږ دې تبت کړه.

اوس زه ورو ورو روان شوم او يو څه اشعار مې زمزمه کول پيل کړو، په دې باندې هغې وويل: فاقراءوا ما تيسر من القران؛ ژباړه: نو چې څه درته اسانه وي هماغومره ترې لولۍ.

ما وويل: ته د الله تعالى له خوا په دېرو نېکيو نازول شوې يې.

ويې ويل: وما يذكر الا اولوالالباب؛ ژباړه: او له دې يوازې د عقل خښتنان پند اخلي.

له يو څه چوپتيا وروسته مې وپوښتل: مېره لرې؟

ويې ويل: لا تسألوا عن اشياء ان تبدلكم تسوكم؛ ژباړه: د داسې شيانو په اړه پوښتنه مه کوئ چې که پر تاسې ښکاره شي، په تاسې بد ولکي.

اوس زه پته خوله شوم او تر خو چې قافله را ونه رسېده، هېڅ خبره مې هم ورسره ونه كړه. قافله نږدې راغله نو ورته مې وويل: دا ده قافله راغله، په دې كې ستا خپل څوك دي؟

ويې ويل: المال والبنون زينة الحيوۃ الدنيا؛ ژباړه: مال او زامن د دنيوي ژوند بڼكلاوي دي.

زه پوه شوم چې په قافله كې يې زامن شته دي. ومې پوښتل: په دې قافلې كې د هغوى څه كار وو؟

ويې ويل: وعلمت وبالنجم هم يهتدون؛ ژباړه: او (پيدا كړې يې دي) علامې او په ستورو سره (هم) دوى لار مومي.

زه پوه شوم چې د دې زامن د قافلې لارښوونكي دي، نو خپمو ته مې نږدې وروسته او ومې پوښتل: دا دى خپمې راغلې، اوس ووايه ستا (زمان) څوك دي؟

ويې ويل: واتخذالله ابراهيم خليلا... وكلم الله موسى تكليما... يا يحيى خذالكتب بقوة.

نو غږ مې وكړ: اې ابراهيمه، اې موسى، اې يحيى! نو لږ ځنډ وروسته څو ځوانان چې د سپوږمۍ غونډې بڼايسته وو، زما مخې ته راغلل.

كله چې مور ټول په ډاډه زړه كېناستو نو بڼځې خپلو زمانو ته وويل: فابعثوا احدكم بورقكم هذه الى المدينة فلينظرو ايها ازكى طعاما فلياتكم برزق منه؛ ژباړه: خويو كس مو لگه دغو سپينو روپيو سره ښار ته واستوئ چې وگوري كوم يوه سره بڼه پاك خواره دي نو بيا دې لگه هماغه نه څه خواره درته راوړي.

کله يې چې خبره واورېده، نو يو ځوان لار او يو څخه خواړه يې راوړل، هغه خواړه زما مخې ته هم کېښودل شو: کلووا واشربو هنيا بما اسلقتم في الايام الخالية؛ ژباړه: خورئ، څښئ (ښه) په خوند سره، دهغو عملونو په بدله کې چې په تېرو ورځو کې مو وړاندې لېږلي وو.

نور مې حوصله تنگه شوه او هلکانو ته مې وويل: ستاسې خواړه دې پر ما حرام وي، تر څو پورې چې د دې ښځې حقيقت را ونه ښايي.

هلکانو وويل چې: زموږ د مور له څلوېښت کلو راهيسې همدا حال دی، له څلوېښتو کلو راهيسې يې له قرآني آياتو پرته بله جمله نه ده ويلې. او دا بنديز يې پر ځان له دې کبله لگولی دی چې داسې نه له ژبې يې کومه ناروا يا ناوړه خبره وشي چې د الله تعالی د خفگان سبب شي.

ما وويل: ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء والله ذوالفضل العظیم.

په کنایه پوهېدل

کتاب: تراشي

حضرت قيس بن سعد بن عبادہ رض معروف صحابي دی او تر اوږدې مودې پورې د مصر والي وو. موسی بن عقبه رح فرمايي چې يوه ورځ يوه زړه ښځه هغه ته راغله او ويې ويل: زه شکایت لرم چې زما په کور کې مېرمان او چينجيان ډېر کم دي.

حضرت قيس وفرمايل چې: څومره ښه کنایه وه، د دې کور له ډوډۍ، غوښې، غوړو او خرماوو ور ډک کړئ.

په لمانځه کې هېر شوی ځای وریاد شو

کتاب: تراشي

يو ځلې يو شخص امام ابو حنيفه رح ته راغی او ويې ويل چې ډېره موده وشوه، ما خپل مال يو ځای خښ کړی وو، اوس مې هغه ځای په یاد نه دی، کومه لاره را وښايئ.

امام صاحب ورته وويل چې دا د فقهي کومه خبره نه ده، خو يوه لاره به درونښيم، کور ته لاړ شه او نن ټوله شپه لمونځ وکړه، هيله ده چې ان شاء الله هغه ځای به در په یاد شي.

هغه کس لاړ. لا تر اوسه د شپې څلورمه برخه تېره شوې وه چې هغه ځای وریاد شو. نوموړی کس راغی او امام ابو حنيفه رح ته يې دا خبره وکړه. نو هغه مبارک ورته وفرمايل چې: زما فکر هم همدا وو چې شيطان به تا ټوله شپه لمونځ کولو ته پرې نه ږدي، خو تا ته په کار وو چې د ځای له یادېدو وروسته دې هم ټوله شپه لمونځ کړی وای او په دې ډول به دې د الله تعالی شکر پر ځای کړی وو.

د امام ابو حنيفه خوب

کتاب: تراشي

په څلور رکعتو لمونځ کې کله چې په دوهم رکعت کې کېښې نو يوازې التحيات ويل کېږي، درود نه لوستل کېږي. د امام ابو حنيفه مسلک دا دی چې که کوم شخص

په تېروتنې سره د دوهم رکعت په ناسته کې له التحیات وروسته تر اللهم صلی علی محمد پورې ولولي، نو پر هغه د سهوې سجده واجبېږي.

په همدې اړوند د امام صاحب یوه کیسه ده او هغه دا چې یو ځلې امام صاحب په خوب کې نبي کریم صلی الله علیه وسلم ولید، پیغمبر ص ترې وپوښتل چې: کوم شخص چې پر ما درود لولي، ته پر هغه د سهوې سجده څنګه واجبولای شې؟

امام ابو حنیفه رح ځواک ورکړ چې: د دې لپاره چې هغه پر تاسې په هېره کې درود لوستی دی.

پیغمبر ص د امام صاحب دا ځواب خوښ کړ. (البحر الرائق، ص ۱۰۵، ج ۲)

د خدای قدرت

کتاب: تراشې

جان ولیم کلاتیس نومیالی مقاله لیکونکی لیکي چې: د گل یو خاص ډول دی چې (Jack in the pulpoint) نومېږي. په دې بوټي کې د گلانو غوټې دوه ډوله وي: نر او ماده. په دې بوټي کې وړې وړې پیالې ته ورته نباتي کړۍ وي او د همدې کړيو په منځ کې گلان وده کوي او دباندي راوځي. د نورو بوټو په څېر په دې کې هم د گلانو وده د نر او مادې له یو ځای کېدو څخه کېږي، خو په دې بوټو کې د القاح یو عجیب او نادر نظام وجود لري. دلته نر او ماده نېغ په نېغه نه یو ځای کېږي بلکې دا القا د ډېرو ورو مچيو له لارې سرته رسېږي. هغه داسې چې د بوټي نباتي کړۍ له پورته نه پراخې وي خو د دننه له خوا تنګې وي. وره مچۍ د نر بوټي په دې کړيو کې ننوتل غواړي، خو کله چې منځ ته ورسېږي هلته ونښلي. یو خو له وړاندې څخه لا لاره تنګه وي، بله دا چې څنګه مچۍ د کوم نر بوټي کړۍ ته ور ننوځي، د هغه کړۍ

په پورتنۍ برخه کې د موم غوندې مواد د دننه لور ته ښویدل پیل شي چې د کرۍ دېوالونه پرې وتړل شي. اوس دا مچۍ نه د مخته تګ لاره لري او نه هم د شاته تګ، د همدې لپاره هغه په خپل ځای کې د لېونتوب په حالت کې تاوېږي راتاوېږي. د دې لېونۍ تاوېدا له امله د بوټي تناسلي ذرې د مچۍ په بدن پورې ونښلي. او څنګه چې دا کار بشپړ شي نو د کرۍ له پورتنۍ برخې نه موم ته ورته موادو راوتل ودرېږي. د موم له امله د بوټي پورتنۍ برخه یو څه سخته شوې وي، خو له یو څه کوبښښ وروسته مچۍ دباندي راووځي.

له دې وروسته همدا مچۍ د کوم ماده بوټي کرۍ ته په هماغه ډول ور ننوځي، خو د ښځینه بوټي په حلقو کې دا خاصیت دی چې هغه مچۍ له ورننوتو وروسته دباندي راوتو ته نه پرېږدي، مچۍ چې دننه لاره شي نو د تل لپاره هماغه بڼه پکې پاتې شي، تر دې چې مرګ ورته راشي، له مړینې یو څه وخت مخکې هغه د دباندي راوتلو وروستۍ هلې ځلې کوي، په دې کې هغه د نر بوټي تناسلي ذرات ښځینه بوټي ته انتقال کړي او د تناسل دا عمل بشپړ شي.

دا یوه عجیبه معامله ده چې د نر بوټي حلقه لومړۍ مچۍ ته د ورننوتو موقع ورکوي، بیا هغه راګیره کړي او وروسته بیا د وتلو موقع هم ورکوي. د دې پر عکس ښځینه بوټی یې له گیرولو وروسته د وتلو موقع نه ورکوي. فتبارک الله احسن الخالقین.

مضمون نگار د دې پېښې له بیانولو وروسته لیکي:

((آیا دا ټولې نښې د الله تعالی په وجود دلالت نه کوي؟ زموږ د عقلونو لپاره دا تصور کول بیخي ستونزمنه ده چې دا عجیب او غریب نظام یوازې یوه حادثاتي کارنامه ده. دا منل حتمي دي چې دا ټول د مستحکم پلان او د بشپړ قدرت پایله ده. (الله يتجلى فى عصر العلم ص ۵۱))

د ځينو صحابو له خوا ازاد شوي بنديان

کتاب: تراشې

نواب صديق حسن خان صاحب رحمة الله عليه د النجم الوهاج په حواله د ځينو صحابو له لوري د آزاد شويو غلامانو شمېر په لاندې ډول را اخیستی دی:

نوم	د بنديانو شمېر
حضرت عايشه رض	۶۹
حضرت عباس	۷۰
حضرت حکيم بن حزام رض	۱۰۰
حضرت عبدالله بن عمر رض	۱۰۰۰
حضرت عثمان غني رض	۲۰
حضرت ذوالکلاع حميری رض	۸۰۰۰
حضرت عبدالرحمن بن عوف رض	۳۰،۰۰۰ (يوازې په يوه ورځ کې)

له دې په ډاگه کېږي چې يوازې اوو صحابو ۳۹ زره ۲ سوه ۵۹ مرييان خوشی کړي او ښکاره ده چې د نورو زرگونو صحابو ازاد کړي غلامان په دې لړليک کې شامل نه دي.

ځيرکتيا

د قاضي اياس په اړه ابراهيم بن عزروق بصري رح بيانوي چې: مخکې له دې چې اياس بن معاويه رح قاضي شي، يوه ورځ مور ورسره ناست وو. په دې وخت کې يو کس راغی او مخامخ په يوه لور ځای کېنوست او لارويانو ته يې ځير ځير کتل پيل

کړل. لږ ځنډ وروسته، هغه سړی له خپل ځایه را پورته شو او په یوه لاروي پسې ورغی. او د هغه څېرې ته له کتلو وروسته بېرته راغی او په خپل پخواني ځای کېنوست. ایاس بن معاویه رح هغه ته وکتل او ویې ویل: ووايئ دا سړی څه غواړي؟ خلکو وویل: تاسې یې ووايئ؟

ایاس بن معاویه رح: دا سړی ماشومانو ته درس ورکوي او په یوه سترګه ږوند غلام یې ورک شوی دی، د هغه په لتون پسې راوتی دی.

د نوموړي پر دې خبره له مور نه یو کس پاڅېد او له هغه سړي یې پوښتنه وکړه: تاسې د څه شي په لټه کې یاست؟

هغه وویل: زما یو غلام ورک شوی دی، د هغه په لټه کې یم.

ترې ویې پوښتل: هغه غلام څنګه وو؟ هغه د خپل غلام ډېرې ځانګړنې وښودې او په آخر کې یې وویل چې یوه سترګه یې هم نشته.

ویې پوښتل: ستا دنده څه ده؟

ویې ویل: ماشومانو ته درس ورکوم.

مور حیرانه شوو او له ایاس رح نه مو وپوښتل چې: تاسې په دې ټولو خبرو څنګه پوه شوی؟

ایاس بن معاویه رح وفرمایل: کله چې دا شخص دلته راغی، نو ومې لیدل چې دی د ځان لپاره د یوه مناسب ځای په لټه کې وو. او په پای کې یې داسې ځای وټاکه چې په دې ساحه کې تر ټولو لوړ وو. ما د ده حالت ته چې وکتل نو د شاهي کورنۍ غړی راته ښکاره نه شو. نو ما فکر وکړ چې داسې بل څوک کېدای شي چې د پاچاهانو غوندې ناسته یې خوښېږي؟ له ډېر چورت وروسته مې فکر ته راغلل چې دا خوی

یوازې د ماشومانو په ښوونکي کې وي. له دې نه یوه شوم چې دا شخص ښوونکي دی.

مور. ویوښتل: او د غلام په کیسې څنگه پوه شوی؟

ایاس رح خُواب ورکړ: په همدې وخت کې دې کس د یوه معمولي حیثیت لرونکي داسې لاروي د خپرې په لیدو پسې ورغی چې یوه سترګه یې نه وه. نو یوه شوم چې دی خپل غلام لتوي او غلام یې هم په یوه سترګه ړوند دی.

امام ابو حنیفه رح او یو اعرابي

یحیی بن جعفر رح فرمایي چې: امام ابو حنیفه رح ماته خپله یوه کیسه وکړه. امام رح فرمایي چې: یو خُلمې مې په دښته کې اوبو ته ډبره سخته اړتیا شوه. یو اعرابي راغی. له هغه سره د اوبو یوه کوزه وه. له هغه نه مې اوبه وغوښتې، خو هغه د اوبو له راکولو انکار وکړ او ویې ویل چې په پنځو درهمو یې درباندي پلورم. ما پنځه درهمه ورکړل او کوزه مې ترې واخیسته.

بیا مې هغه ته وویل چې: د وریشو ډوډۍ ته دې زړه کېږي؟

هغه وویل: راوړه.

ما هغه ډوډۍ ورته ورکړه چې د زیتون په غوړیو ښه غوړه شوې وه. هغه ښه په ماړه نس وخوره. دا خُلم هغه تږی شو.

راته ویې ویل چې: یوه پیاله اوبه راکړه.

ما ورتہ وویل چي: په پنځه درهمه يې درکوم، له هغه نه يې په کم نرخ نه درکوم او په دې ډول هغه اړ شو چې زما پنځه درهمه بېرته راکړي. (کتاب الاذکيا ابن جوزی ۱۱۰)

پای

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**